

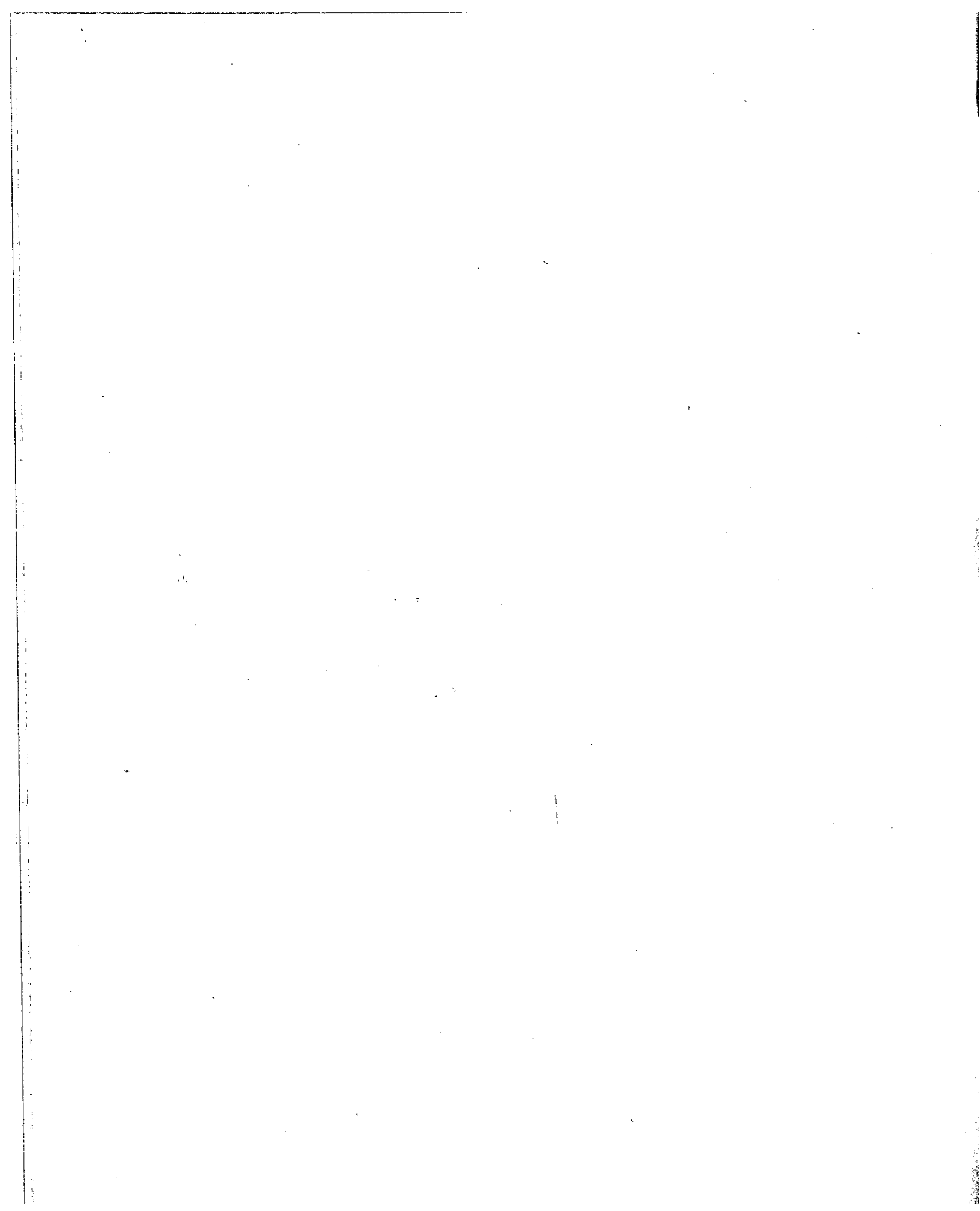

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

TÜSİAD KONJONKTÜR

NO: 17

Temmuz 1998

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

TÜSİAD KONJONKTÜR

İstanbul, Temmuz 1998

(Yayın No. TÜSİAD-T/98-7-233)

Meşrutiyet Caddesi, No.74 80050 Tepebaşı/İstanbul

Telefon: (0212) 249 19 29, 249 54 48, 251 43 62, 249 07 23, 251 53 13

Faks: (0212) 249 13 50

*Bu yayının tamamı veya bir bölümü TÜSİAD
"TÜSİAD KONJONKTÜR"
referansı yazılmak kaydıyla yayınlanabilir.*

ISSN: 1300-3860

Lebib Yalkın Yayınları ve Basım İşleri A.Ş.

ÖNSÖZ

TÜSİAD, özel sektörü temsil eden sanayici ve işadamları tarafından 1971 yılında Anayasamızın ve Dernekler Kanununun ilgili hükümlerine uygun olarak kurulmuş, kamu yararına çalışan bir dernek olup gönüllü bir sivil toplum örgütüdür.

TÜSİAD, demokrasi ve insan hakları evrensel ilkelerine bağlı, girişim, inanç ve düşünce özgürlüklerine saygılı, yalnızca asli görevlerine odaklanmış etkin bir devletin varolduğu Türkiye’de, Atatürk’ün çağdaş uygarlık hedefine ve ilkelerine sadık toplumsal yapının gelişmesine ve demokratik sivil toplum ve laik hukuk devleti anlayışının yerleşmesine yardımcı olur. TÜSİAD, piyasa ekonomisinin hukuksal ve kurumsal altyapısının yerleşmesine ve iş dünyasının evrensel iş ahlakı ilkelerine uygun bir biçimde faaliyette bulunmasına çalışır. TÜSİAD, uluslararası entegrasyon hedefi doğrultusunda Türk sanayi ve hizmet kesiminin rekabet gücünün artırılarak, uluslararası ekonomik sistemde belirgin ve kalıcı bir yer edinmesi gerektiğine inanır ve bu yönde çalışır. TÜSİAD, Türkiye’de liberal ekonomi kurallarının yerleşmesinin yanısıra, ülkenin insan ve doğal kaynaklarının teknolojik yeniliklerle desteklenerek en etkin biçimde kullanımını; verimlilik ve kalite yükselişini sürekli kılacak ortamın yaratılması yoluyla rekabet gücünün artırılmasını hedef alan politikaları destekler.

TÜSİAD, misyonu doğrultusunda ve faaliyetleri çerçevesinde, ülke gündeminde bulunan konularla ilgili görüşlerini bilimsel çalışmalarla destekleyerek kamuoyuna duyurur ve bu görüşlerden hareketle kamuoyunda tartışma platformlarının oluşmasını sağlar.

Üç ayda bir yayınlanan “TÜSİAD Konjonktür” 1998’nin 17. sayısı Mayıs-Temmuz aylarının bilinen son rakamlarına ve tahminlerine dayanılarak TÜSİAD Ekonomik Araştırmalar Bölümü tarafından hazırlanmıştır.

1998'İN İKİNCİ YARISINDA BELİRSİZLİĞİN ARTTIĞI DİKKATE ALINARAK ŞİMDİYE KADAR SAĞLANAN KİSMİ İYİLEŞMENİN SÜRDÜRÜLMESİ HEDEFLENMELİDİR.

Ekonomideki gelişmeler, 98'in ikinci çeyreğinde birinci çeyrekte olduğu gibi hükümet programına uyumlu bir seyir izlemiştir. Bu programlar piyasalarda dalgalanmaları ve belirsizliği azaltmış, ekonomi yönetiminin sorumlularına duyulan güveni artırmış ve iyimser beklentileri güçlendirmiştir. Kamu fiyatlarının kontrolü ve olumlu beklentiler, enflasyon oranının yıl başına göre yaklaşık 20 puan düşmesine yol açmıştır. Temmuz ayında İMF ile imzalanan izleme anlaşması da yılın geri kalan bölümünde popülist politikalara dönmeyeceği ve programlanan hedefler doğrultusunda hareket edileceği beklentilerini artırmıştır. Seçim takviminin ilan edilmesine karşılık programa bağlı kalınacağı doğrultusunda verilen mesajlar, ekonomideki iyimser ortamın devam edeceğini düşündürmektedir.

Yaklaşan erken seçimin tarihi, enflasyonun düşme eğilimine girmesi, Merkez Bankası'nın Mayıs ayında almış olduğu kararlarla değişen döviz politikası, başta Rusya olmak üzere gelişmekte olan piyasalardaki sıkıntılar 1998'in ikinci yarısında piyasalardaki belirsizliği artıracaktır. Artan belirsizliğin yanı sıra enflasyondaki düşüş eğilimi üretimde de kısmi bir yavaşlamaya neden olmaktadır. Bu ortamda, hükümetin yıl sonu hedeflerini tuturabilme olasılığını büyük oranda önümüzdeki üç aylık performansı belirleyecektir.

Yurtiçi ve yurtdışı ekonomik aktörlerin hükümet politikalarına çok hassas olduğu bu dönemde, yılın ilk yarısında elde edilen başarının devam etmesi popülist politikalara dönmemesine bağlıdır.

Şu ana kadar hükümet piyasalardaki belirsizliği azaltıcı kısa vadeli politikalara öncelik vermiş, yapısal sorunların çözümü konusunda bir ilerleme sağlanamamıştır. Meclisten hızla geçen vergi reformu yasası, bütçe reformu için önemli ancak yetersiz bir adımdır. Hükümet programında yer alan sosyal güvenlik ve mali sektör reformları da hızlı bir şekilde yasalaştırılmadan sağlanan iyileşme kısmi kalacaktır..

Görelî yavaşlamaya karşın büyüme devam etmektedir.

1998 yılının ilk çeyreğinde % 8.1'le beklenenin üstünde gerçekleşen büyümenin, ikinci çeyrekte bir miktar yavaşlaması tahmin edilmekle birlikte yıl sonu programında belirtilen % 4.5'lik hedefin üstünde kalacağı düşünülmektedir. Tü-

siad'ın ikinci çeyreğe ait GSMH büyüme tahmini % 4.8, yıl ortalaması tahmini %5.4'tür.

Yüksek enflasyon ve faiz oranlarına bağlı olarak Ocak ayında gerileyen sanayi sektöründe beklentiler hükümetin ilk aylardaki performansına bağlı olarak olumluya dönmüştür. Ancak mayıs ayından itibaren üretim artışlarında ve iç ve dış satışlarda yeniden bir gerileme beklentisinin ortaya çıkması, gelecek üç ayda sanayi üretiminde kısmi bir yavaşlamaya işaret etmektedir. Ancak bu yavaşlamanın durgunluğa dönüşmesi beklenmemektedir.

Tarım sektörü % -4.4'lük bir daralma göstermiştir. Buna rağmen, diğer sektörlerde büyüme hızı, sanayide %7.9, hizmetler sektöründe %7.7 olarak gerçekleşmiştir. Sanayi sektörü katma değer artışına, özel imalat sanayi alt sektörü katkıda bulunurken hizmetler sektöründeki büyümede ise ulaştırma, ticaret ve inşaat sektörü etkili olmuştur.

Talep yönünden 1998 yılı ilk üç aylık dönemi incelendiğinde, özel nihai tüketim harcamalarının %7.1 ile hızlı artış eğilimini koruduğu görülmektedir. Bu artışta, geçen yıllarda olduğu gibi dayanıklı tüketim malı harcamalarındaki artış etkili olmuştur. Dayanıklı tüketim malı harcamalarında her ne kadar geçen seneki %33.6'lık artışa oranla bir yavaşlama görülse de, % 18.2 gibi yüksek bir hızla büyümeye devam etmektedir. Diğer taraftan, 1997 yılında % 3.5 artan enerji, ulaştırma ve haberleşme harcamalarında da %11.1 gibi yüksek bir artış dikkati çekmektedir. Kamu nihai tüketim harcamaları da hızlanarak % 8.4 büyümüştür. Yatırım harcamalarında ise özel sektörden kaynaklanan bir yavaşlama görülmektedir. Yatırım harcamaları kamu sektöründe %30, özel sektörde %5.6, toplamda ise %8 artış göstermiştir.

Tartışmalı seçim takvimi, enflasyonun düşme trendine girmesi ve değişen politikalar nedeniyle belirsizliğin artması, iç talepte yavaşlamaya neden olacaktır. Asya ve Rusya krizlerinin etkisi, Türkiye'nin dış kredi olanaklarının giderek zayıflaması ve Merkez Bankası'nın değişen para politikası, yurt dışı kaynak kullanımını azaltarak gelir yönünden de büyüme önünde bir üst sınır oluşturacaktır.

Sektörel sıkıntılara rağmen sanayi üretiminde yılın ilk yarısında %7.3 artış görülmüştür.

İlk beş ayda reel sektörde hızlı bir gelişme gözlenmektedir. Kapasite kullanım oranları, istihdam, siparişler ve satışlar yükseliş göstermiştir. Ancak mayıs ayıyla birlikte hissedilmeye başlayan ekonomik yavaşlama, üçüncü üç ay için

üretim beklentilerinin gerilemesine neden olmuştur. Önümüzdeki aylarda üretimin bir miktar yavaşlaması, ancak yine de hedeflenen seviyenin üstünde olması beklenmektedir.

İlk beş ayda sanayi üretimi % 8.4 oranında artarken, imalat sanayi üretimindeki artış % 8.1'de kalmıştır. Tek tek sektörlerle bakıldığında, özellikle tekstil üretimindeki %10.7'lik daralma ve makina sanayi üretimindeki %26.8 oranındaki büyüme dikkat çekmektedir.

Tekstil sektöründeki gerileme 1997 yılının ilk beş ayındaki düşüşün de üstündedir. Tekstil üretimi Ocak-Mayıs aylarında bir önceki senenin aynı dönemine göre daralma 1997 yılında %3, 1998 yılında ise %10.7 olmuştur. Bu daralma eğiliminin iç talep azalmasından çok dış pazarlarda ve özellikle Rusya pazarında görülen sıkıntılardan kaynaklandığı düşünülmektedir. Diğer yandan, dayanıklı tüketim mallarının da yer aldığı makina sanayi üretimindeki artış iç talebin canlı olduğunu göstermektedir. Bu dönemde otomobil satışları %70, beyaz eşya %16 artış göstermiştir.

Kapasite kullanım oranları dikkate alındığında, Haziran 1998 verilerine göre imalat sanayi'nde kapasite kullanım oranı % 74.9 olarak gerçekleşmiş ve 1997 yılının haziran ayında % 81 olan oranın altında kalmıştır. Bu düşüşün daha çok kamu sektöründen kaynaklandığı görülmektedir. Haziran 1997'de % 82.2 kapasite ile çalışan kamu sektöründe bu oran, 1998'in aynı ayında %66.4'e düşmüştür.

Genel olarak gelecek üç ayda sanayi üretiminin artış hızının, özellikle iç talepteki yavaşlamaya bağlı olarak düşmesi beklenmektedir. Bu durumda, sanayi üretim endeksindeki artışta bir yavaşlama ve uzun dönem trendinden uzaklaşma gözlenecektir.

Enflasyon oranı temmuz ayında % 72.1 ile geçen senenin aynı ayına göre 9 puan düşüş göstermiştir.

Enflasyonda, 1998'in birinci döneminde başlayan düşme trendi ikinci dönemde de devam etmiştir. Toptan eşya fiyatları nisan, mayıs, haziran ve temmuzda geçen yılın aynı aylarına göre, sırasıyla, % 83.3, % 79.9, % 76.7 ve % 72.1 artarken, aylık artışlar, sırasıyla, %4, %3.3, %1.6 ve % 2.5 olmuştur. Temmuz ayındaki enflasyon oranı tahminlerin üzerinde gerçekleşmiştir. Bu durum kısmen, 1 Temmuz 1998 itibariyle serbest bırakılmadan önceki ayarlama neticesinde, haziran ayında %12 artan petrol fiyatlarının zincirleme etkisinden kaynaklanmaktadır.

Yıl başından itibaren kamu fiyat artışları, kamu zamlarının ertelenmesi nedeniyle özel sektörün altında kalmıştır. Haziran ayında fiyat artışları özellikle petrolde yapılan fiyat ayarlamaları nedeniyle kamuda %3.6 olurken, özel sektörde % 1'de kalmıştır. Temmuz ayında da kamu sektörü fiyat artışı %3 ile %2.4 artan özel sektör fiyatlarının üzerindedir.

Sektörler itibariyle bakıldığında ise, tarım fiyat artışları enflasyonun üstünde gerçekleşmiş ve tarım fiyatlarının imalat sanayi fiyatlarına oranı, 1985'ten beri tarım lehine en yüksek oranı yakalanmıştır.

Popülist politikalara dönülmeyeceği, iç talebin geçtiğimiz yıllara göre kısmen yavaşlayacağı ve reel kesimde enflasyonun düşme beklentisinin gerilemiş olduğu varsayımları altında, yıl sonu enflasyonun % 70'lerin altına inmesi beklenmektedir. 1997 yılında enflasyondaki hızlanmanın ikinci yarıyılta gerçekleşmiş olması, politikalarda çok büyük bir değişiklik olmadığı takdirde, yıllık enflasyon oranının matematiksel olarak da gerilemeye devam etmesini gerektirmektedir. Buna göre yıl sonu için TÜSİAD tahmini % 60.7 ve yıl ortalaması için de %73.4'tür.

Büyüme üzerindeki etkileri itibariyle daraltıcı olmayan bir para politikası uygulanmaya devam edilmektedir.

Merkez Bankasının ikinci dönem programı piyasalarda belirsizliği azaltmaya ve istikrarı sağlamaya yönelik hedefler içeren birinci dönem programının devamı olmuştur. Bu çerçevede para programları sıkı sıkıya uygulanmıştır. %14 - %16 aralığında hedeflenen rezerv para artışı % 13.1 olarak gerçekleşmiştir. Merkez Bankası'ndan kullanılan avans miktarının bu dönem de sıfır olması çizilen mali çerçeveye uygun edildiğinin bir başka göstergesidir.

Merkez Bankası'nın bilançosunun aktifi Haziran sonu itibariyle % 135 artış göstermiştir. Bu rakam geçen dönem ortalama % 90'dı. İki dönem arasındaki büyüme farkı hem dış varlıklar hem de değerleme hesabı kaleminin büyümesinden kaynaklanmıştır.

Uygulanan enflasyonla uyumlu kur politikası, ikinci üç ayda piyasalara sıcak para ve dolayısıyla döviz girişini artırmıştır. Bunun sonucu olarak, Merkez Bankası net dış varlıkları yılın ikinci üç ayında, TL bazında % 58 artarken, ABD doları bazında % 43.7 artarak Haziran'da 16.7 milyar ABD dolarına ulaşmıştır. Merkez Bankası'nın net dış varlıklarındaki artış piyasaya çıkan likiditeyi artırmış, Merkez Bankası bu likiditeyi emmek için açık piyasa işlemlerinden doğan borçlarını artırmıştır. Ayrıca Hazine'nin dönem boyunca Merkez Bankası'ndan kısa

vadeli avans kullanmaması ve diğer kamu kuruluşlarına kredi kullandırılmaması net iç varlıklarda önemli bir azalışa neden olmuştur. Merkez Bankası'nın Mayıs-Haziran aylarında açık piyasa işlemlerini yoğun olarak kullanmasıyla Mart ayı sonunda -178 trilyon olan APİ miktarı haziran sonunda 1,104 trilyona yükselmiştir. Bu artış, Merkez Bankası Parası'nın ikinci dönemde geçen döneme göre %93 artmasını da açıklamaktadır.

İkinci dönem emisyon hacmi, M1 ve M2 birinci döneme göre reel bazda, sırasıyla % 7.7, %10.6 ve 17.4 artış gösterirken; M2Y artışı %1.4'te kalmıştır.

Dolaşıma çıkan para Nisan ve Mayıs aylarında azalırken, Haziran ayında reel olarak %4 artmıştır. M1 para arzı vadesiz mevduat hesaplarındaki artışla ve vadesiz ticaret mevduatlarındaki küçük yükselişin ters etkisiyle nominal olarak sadece %65.5 artmış, reel olarak % 7.6 küçülmüştür. M2'de geçen dönem görülen daralma yerini vadeli ticaret mevduatındaki hızlı yükselişten kaynaklanan reel bazda %10'luk bir artışa bırakmıştır. M2Y ise geçen dönemki seviyesinin birkaç puan altında, % 6 oranında büyümüştür.

Haziran ayında toplam mevduatın döviz tevdiat hesaplarına oranının geçen dönemki seviyelerinden yükselerek 1.03'a çıkması yatırımcıların giderek dövizden Türk lirasına kaydığını ve Türk lirasına olan güvenin arttığını göstermektedir. Bu durum, piyasaların uygulanan programa güvenini göstermektedir.

Mevduat Bankalarının açtıkları kredi, birinci dönem de olduğu gibi, toplam mevduat artışının üstünde büyümüştür. Reel büyüme oranı geçen dönem %25 olurken, Haziran sonu itibarıyla % 18 olmuştur. Tarım sektörüne verilen kredilerin toplam içindeki payının hala önemli olduğu görülmektedir.

İkinci yarıyıl da para politikasında vurgunun piyasalardaki dalgalanmaların azaltılmasından enflasyonun kontrolüne kaydırılması beklenmektedir.

Enflasyonist beklentilerin azalmaya başladığı ikinci yarı için Merkez Bankası'nın politikalarında bir değişikliğe gitmesini gerektirmiştir. Bu değişiklik döviz girişini azaltmak ve hedef değişkeni rezerv paradan net iç varlıklar kalemine kaydırmak olarak özetlenebilir. Bu doğrultuda, büyük miktarlarda meydana gelen döviz girişi ile hızla artan net dış varlık kalemini stabilize etme gereğinden dolayı, Merkez Bankası mayıs ayında bir dizi karar almıştır. Alınan kararlar, Merkez Bankası'nın % 50'lik enflasyon hedefine göre belirlemeye devam edeceği kur politikasını, alış ve satış müdahaleleriyle yürüteceğini göstermektedir. Ayrıca, ban-

kaların net açık döviz pozisyonlarına kısıtlama getirilmesi ve net pozisyon açığının kademeli olarak Aralık 1998 sonu itibariyle sermaye tabanının yüzde 50'si oranından, yüzde 30'u oranına indirilmesi kararlaştırılmıştır.

Hükümetin Haziran sonunda IMF ile yaptığı izleme antlaşmasının da bir gereği olarak, Merkez Bankası parasal durumu kontrol etmek için yeni bir göstergiyi hedeflemeyi seçmiştir. Böylece, yılın son altı ayı için koyduğu hedefi rezerv paradan net iç varlıklar kalemine kaydırmıştır. 30 Haziran itibariyle -1,778 trilyon TL olan net iç varlıkların, yıl sonunda -1,514 trilyon TL olması öngörülmüştür. Böylece, yılbaşından bu yana azalan net iç varlıklar kaleminin ikinci altı aylık dönemde % 14.8 artması öngörülmektedir. Temmuz ayında rezerv para Haziran ayına göre %5 artışla 1.8 katrilyon TL'ye yükselmiştir.

Yılın ikinci yarısında bu politika değişikliğinin sonucu olarak hızlı döviz rezervi artışı beklenmemektedir. Dolayısıyla piyasaya likidite verilmesi döviz çıkışı yoluyla değil iç varlıklardaki artışla olacaktır. Programda net iç varlık artışı % 14.8 olarak açıklanmıştır. Böylece, yüksek açık piyasa işlemleri stoğunun önümüzdeki dönemde azalacaktır. Temmuz'da görülen nisbi düşüş hedeflerin uygulamaya konduğunu göstermektedir.

Politika değişikliği sonucunda, beklendiği gibi, Temmuz ayı sonunda net dış varlıklar kalemi 15.6 milyar dolara, API borçları ise 569.5 trilyon TL'ye gerilemiştir.

Sağlanan istikrarla birlikte önemli ölçüde gerilemiş olan reel ve nominal faiz oranları, bütçe açığının finansman ihtiyacı nedeniyle yeniden yükselecektir.

Yıl başından bu yana, faiz oranlarındaki düşme eğilimi ve reel kurdaki değer artışı, faiz reel kur marjını azaltmaktadır. Merkez Bankası'nın Mayıs ayı içindeki kararları ve uluslararası piyasalardaki gelişmeler kurdaki dalgalanmayı görece olarak yükseltmiş ve aylık devaluasyona ilişkin belirsizliği bir ölçüde artırmıştır. Bütün bu gelişmeler hızlı döviz girişini azaltıcı etki yapacaktır. Haziran sonunda 26,700 milyon dolar olan rezervler Temmuz ayının ikinci ve üçüncü haftalarında geriledikten sonra dördüncü haftada yeniden artmış ve ay sonu itibariyle 25,731 milyon dolara gerilemiştir.

Merkez Bankası politikalarının devaluasyon oranında bir yavaşlama yaratması muhtemelse de, devaluasyon oranının enflasyon oranının altına inmesi beklenmemektedir.

Piyasalarda sağlanan istikrar, enflasyonun ve risk priminin azalması, ve Merkez Bankası'nın piyasayı likit bırakma politikaları faizlerin önemli oranlarda gerilemesine neden olmuştur. Merkez Bankası, bankalararası para piyasasındaki faiz oranlarını 10 puan aşağı çekerken, hazine ihalesi bileşik faizleri Haziran ayı sonunda % 99'a gerilemiştir. Temmuz ayındaki ilk ihalede, IMF antlaşmasının da etkisiyle yıllık bileşik faiz % 76 olmuş ve reel olarak sıfıra yaklaşmıştır. Ancak bütçe açığının bu denli yüksek olduğu ve büyük bir kısmının iç borçla finanse edildiği bir ortamda reel faiz hadlerinin çok düşük seviyelerde sürdürülebilmesi mümkün değildir. Son dönemde artan belirsizliğin de etkisiyle, yükselen faiz oranları da bunu desteklemektedir. Ağustos ayında yapılan ihalelerde de bu eğilim devam etmiş bileşik faiz oranı %96'ya yükselmiştir. Bu reel olarak %12'lik bir faiz oranına karşılık gelmektedir.

Ekonomideki olumlu gelişmelerle gerileyen nominal ve reel faizlerin, temel dengelerde düzelme olmadığı sürece yüksek seviyelerini koruyacakları tahmin edilmektedir.

Faiz dışı bütçe fazlasının 5 milyar dolara çıkmasına karşılık, faiz ödemeleri ve sosyal güvenlik sisteminin finansman ihtiyacının bütçe harcamaları içinde % 60'ın üstünde paya sahip olması, bütçe açığının yapısal önlemler olmaksızın azaltılmasını olanaksız kılmaktadır.

Ocak-Mayıs bütçe gerçekleştirmelerine bakıldığında, hükümetin program hedefleri içinde kaldığı görülmektedir. Dolar bazında, bütçe gelirlerinde %26, harcamalarda %32'lik bir artış meydana gelmiştir. Hükümetin Nisan-Haziran için bütçe gelirlerinde öngördüğü 2,500 trilyon TL'lik artış 3,000 trilyon TL civarında gerçekleşmiştir.

Gelirlerdeki yüksek artış iki etkene bağlanabilir: Birinci dönemde gerçekleştirilen özelleştirme gelirlerinin bütçeye yansısıyla vergi dışı gelirler ve faiz geliri üzerinden stopaj uygulamasının da etkisiyle vergi gelirleri reel olarak % 20 oranında artmıştır. Yılın geri kalan bölümünde ise vergi gelirlerinde ilk yarıyıl sağlanan yüksek artışın devam ettirilmesi beklenmemektedir. Temmuz ayında yasalaşan vergi reformunun gelir artırıcı etkilerinin boyutu bilinmemekle birlikte bu etkilerin ancak gelecek yılın bütçesine yansıyabileceği düşünülmektedir. Stopajdan kaynaklanan vergi artış hızının giderek yavaşlaması, ve ücretler üzerindeki gelir vergisi yükünün azaltılmasından dolayı bütçe gelirlerinde geçen yılın aynı dönemine oranla görülecek reel artışın 1998'in ilk iki dönemine kıyasla yavaşlayacağı beklenmektedir.

Diğer taraftan, iç borç faiz ödemelerindeki % 91'lik artış harcamaları yukarı çekmiştir. Bu dönemdeki yüksek faiz gideri birikimi geçen yıl borçlanma vadelerini uzatma girişimlerinden ve bu yıl tekrar eski vade politikasına dönülmesinden kaynaklanmıştır.

Böylece, bütçe açığı 1997 aralık sonundaki 13 milyar dolar seviyesinden 1998 mayıs ayında 15 milyar dolara yükselmiştir. Bu dönemde net dış borç geri ödemesi devam edilmiş, bütçe açığının finansmanı kısa vadeli iç borçlanmayla sağlanmıştır. Enflasyonun düşme eğiliminde olduğu bir ortamda iç borçlanma politikasına devam edilmesi, reel faiz yükünü artırmakta ve bütçe dengesini olumsuz etkilemektedir. Bu açıdan, Hazine gelecek dönemlerde bütçe finansmanını enflasyona ve dövize endeksli hazine bonolarıyla sağlamayı amaçlamaktadır.

Ocak -Mayıs döneminde faiz dışı bütçe fazlasının 5 milyar dolara çıkararak, dolar bazında % 140 artış kaydetmesi bütçe politikası açısından önemli bir gelişme olarak görülmelidir. Fakat, faiz ödemelerinin bütçe harcamalarına payının gidecek artarak % 47 oranına ulaşması, ve SSK ve KİT'lere yapılan transferleri de kapsayan diğer transferlerin payının da yüksek düzeylerde seyretmesi bütçe yapısının gerektiği kadar sağlıklı olmadığına işaret etmektedir.

Açıklanan programda önümüzdeki altı ayda gelirlerin 6,100 trilyon, faizdışı fazlanın da 1,000 trilyon olması proramlanmıştır. Böylece bütçe açığının GSMH'ya oranı 1997'deki % 7.5 düzeyinden 1998 yılında %7.6'ya yükselecektir. Ancak TÜSİAD tahminlerine göre bütçe açığı oranının %9'lar dolayında oluşması muhtemeldir.

Görünmeyen gelirlerdeki hızlı artış, dış ticaret açığındaki büyümeye rağmen, cari işlemler dengesindeki bozulmayı sınırlamaktadır.

1998'in ilk beş aylık dönemine bakıldığında ihracatımızın % 3 oranında artarak 10,587 milyon dolara, ithalatımızın ise % 3.2 artarak 18,950 milyon dolara ulaştığı, dış ticaret açığının ise % 3.5'lik artışla 8,363 milyon dolara çıktığı görülmektedir. Özellikle Mayıs ayında ihracat artarken ithalatta gözlenen gerileme sayesinde dış ticaret açığında önemli bir düşüş sağlanmıştır. Mayıs ayında dış ticaret açığı % 9.1 oranında gerileme göstermiş ve 1.9 milyar dolara inmiştir. Buna neden olarak iç talepteki kısmi yavaşlamanın yanısıra, AB kaynaklı dış talep gösterilebilir.

İhracat ve ithalatın alt kalemlerine bakıldığında, mal bileşiminde geçen yılın aynı dönemine göre farklılık görülmemiştir. Ayrıca, gümrük birliğinin etkisiyle

yaşanan tüketim malları ithalatındaki patlamanın hızını kaybedip eski seyrine geri döndüğü (96'da %50 oranında artış gösteren tüketim malları ithalatı 97'de %24.6, 98 yılının ilk dört ayında ise %18.6 oranında bir artış göstermiştir) görülmektedir.

1998'in ilk döneminde, ihracattaki artış hızının azalması ve ithalatın artış hızında bir yavaşlama olmaması nedeniyle dış ticaret açığı bozulmuştur. Dünyada petrol fiyatlarının düştüğü göz önüne alınacak olursa bu bozulma reel bazda daha da fazla olmuştur. Bavul ticaretinin bir önceki döneme göre % 20 azalması da cari işlemler dengesini olumsuz etkileyen bir faktör olmuştur. Bavul ticaretinde görülen yüksek daralma Rusya'daki ekonomik beklentilerin kötüleşmesinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca Rusya'nın bavul ticaretini azaltmak için kişi başına gelen bavul sayısına kota koyması da bavul ticaretini azaltan önemli bir etkidir.

Dış ticaret fiyat ve miktar endekslerine bakıldığında, Ocak-Nisan döneminde ihracat miktar endeksinin, geçen yılın aynı dönemine göre % 14.7, ithalat endeksinin ise % 11 oranında arttığı görülmektedir. Fiyat endeksinde ise hem ithalat hem de ihracatta düşüş meydana gelmiştir. İhracat fiyat endeksi ilk dört ayda % 5.6, ithalat fiyat endeksi % 4 azalma göstermiştir. İhracat fiyatlarımızın ithalat fiyatlarından daha fazla düşmesi nedeniyle ticaret hadlerinin aleyhte geliştiği görülmektedir. İhracat miktar endeksinde artma olmasına rağmen ticaret hadlerindeki bu negatif durum fiyat cinsinden ifade edildiğinde ihracatın artış hızının olduğundan daha düşük görülmesine neden olmaktadır.

1998 yılının ilk üç ayında diğer görülmeyen gelirler ve işçi gelirlerinde geçen yılın aynı dönemine göre büyük artışlar olmuş ve dış ticaret dengesindeki bozulmayı dengelemiştir. Böylece, bu dönemde cari işlemler açığı geçen yılın aynı dönemine göre % 30.8 oranında azalarak 875 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Ocak- Mart döneminde sermaye girişleri 3,718 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Sermaye hareketlerinin kompozisyonuna bakıldığında, doğrudan yatırımların azalmaya devam ettiği, portföy yatırımlarında ise uluslararası piyasalardan tahvil ihracı nedeniyle 931 milyon dolarlık giriş olduğu görülmektedir. Ancak sermaye girişinin büyük bölümü kısa vadeli sermaye hareketlerinden kaynaklanmıştır. 1997 yılının aynı döneminde 165 milyon dolar çıkış görülürken 1998 yılının Ocak-Mart döneminde 2,299 milyon dolar net giriş olmuştur. Sermaye girişlerinin cari işlemler açığının çok üstünde olması sonucunda rezervler 3.2 milyar dolar artış göstermiştir.

Sene başında kötü gittiği sanılan turizm sektöründe gelen toplam turist sayı-

sı, Ocak-Haziran döneminde geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 0.38'lik azalış göstererek 3,862,323 kişi olarak gerçekleşmiştir. OECD ülkelerinden gelen turist sayısında % 7.5 azalış olmasına karşın, OECD ülkeleri dışından gelen turist sayısı yüzde 11 oranında artmış ve Haziran ayı sonu itibariyle yabancı turist girişinde gene geçen yılın aynı döneminde gerçekleşen rakamları yakalamıştır.

Dünya mal piyasaları üzerindeki etkisini yılbaşından bu yana göstermeye başlayan Asya Krizi, Çin parasının kritik durumu ve dolar-mark paritesinin tekstil ihracatımızda büyük paya sahip olan DM aleyhinde seyri vb. faktörlere rağmen, özellikle ihracatımızda önemli bir yeri olan Avrupa'da yılın ikinci yarısında büyümenin güçlenmesi ihracat performansının devam edeceğini, büyüme hızındaki kısmi yavaşlama ise ithalat artışının yavaşlayacağını düşündürmektedir. Bu doğrultuda, yıl sonu itibariyle dış ticaret dengemizde çok büyük bir bozulma tahmin edilmemekte, cari işlemler dengesinin geçen yılki seviyesini koruyacağı düşünülmektedir. TÜSİAD'ın 1998 için ihracat, ithalat ve dış ticaret tahminleri sırasıyla 27.7, 51.7 ve 23.9 milyar dolardır.

SONUÇ

Ekonomide enflasyonist beklentilerin kırıldığı, hükümetin kredibilitesinin arttığı şu dönemde yaklaşan seçim beklentileri yüzünden populist politikalara dönüşmesi, şimdiye kadar elde edilmiş kazanımların yok olmasına ve yıl sonu hedeflerinden büyük sapmalara neden olacaktır.

İzlenen politikalardan bir sapma olmaması halinde, önümüzdeki dönem için beklentiler şöyle sıralanabilir: Üretimde ve büyümede kısmi bir yavaşlama tahmin ediliyorsa da, yıl sonu artış rakamları hedeflenen seviyenin üstünde kalacaktır. Hükümetin geçen dönemlerdeki, vergileri ve faiz dışı fazlayı artırmaya yönelik bütçe politikalarını sürdüreceği; fakat bu dönemdeki yüksek faiz ödemelerinin bütçe dengesini zorlamaya devam edeceği tahmin edilmektedir. Dış ticareti etkileyen faktörler göze alındığında, ihracatta ılımlı bir büyümenin devam edeceği ve ithalatı yurt içi daralmadan kaynaklanan bir yavaşlama olacağı düşünülmektedir. Döviz kurunda da dış ticareti olumsuz etkileyecek bir değerlendirme beklenmediğinden cari işlemler açığının geçen seneki seviyesinde kalması muhtemeldir. Kısa vadeli sermaye girişinin yavaşlayacağı ve cari işlemler açığının finansman ihtiyacının Merkez Bankası'nın rezerv birikimini azaltacağı tahmin edilmektedir. Enflasyonun bu politikalar sonucunda hedeflenen ölçüde olmasa bile düşmesi ve yıl sonunda %60'lara inmesi beklenmektedir.

TABLO
VE
GRAFİKLER

Tablo 1.1	Önemli Ekonomik ve Mali Göstergeler: Üretim ve Fiyatlar	18
Tablo 1.2	Önemli Ekonomik ve Mali Göstergeler: Dış Ticaret	19
Tablo 1.3	Önemli Ekonomik ve Mali Göstergeler: Konsolide Bütçe	20
Tablo 1.4	Önemli Ekonomik ve Mali Göstergeler: Para Arzları	21
Tablo 2	Harcamalar Yöntemiyle Gayri Safi Yurtiçi Hasıla	22
Tablo 3	TÜSİAD Tahminleri (GSMH, Enflasyon)	23
Tablo 4	TÜSİAD Tahminleri (Üç Aylık Sanayi Üretim Endeksi)	24
Grafik 1	GSMH Büyüme Hızı	23
Grafik 2	Toptan Eşya Fiyat Endeksi Artış Oranı	23
Grafik 3	Mevsimsellikten Arındırılmış Üç Aylık Sanayi Üretim Endeksi	24
Grafik 4	Mevsimsellikten Arındırılmış Sanayi Üretim Endeksi	25
Grafik 5	Mevsimsellikten Arındırılmış Sanayi Üretim Endeksi	25
Grafik 6	İmalat Sanayii Üretim Endeksi	26
Grafik 7	İmalat Sanayinde Üretimde Çalışanlar Endeksi	26
Grafik 8	İmalat Sanayinde Verimlilik Endeksi	26
Grafik 9	Yatırım-Tasarruf Dengesi	27
Grafik 10	Toptan Eşya Fiyat Endeksi ve Dolar Kurundaki Gelişmeler	28
Grafik 11	Reel Döviz Kurlarındaki Gelişmeler	28
Grafik 12	ABD Doları Bazında Borsa Bileşik Endeksi ve İşlem Hacmi	29
Grafik 13	Merkez Bankası Döviz Rezervleri ve Nominal Döviz Kurundaki Gelişmeler	29
Grafik 14	Dolaşımdaki Para	30
Grafik 15	M1	30
Grafik 16	M2	31
Grafik 17	M2Y	31
Grafik 18	Vadeli Mevduat ve DTH'lardaki Gelişmeler	32
Grafik 19	Mevduat Bankaları Kredileri ve Mevduatlardaki Gelişmeler	32
Grafik 20	Mevduat Bankaları Kredileri/Toplam Mevduat	32
Grafik 21	Merkez Bankası Parası ve Rezerv Para	33
Grafik 22	Açık Piyasa İşlemlerinden Borçlar	33
Grafik 23	Aylar İtibariyle Konsolide Bütçe Dengesi	34
Grafik 24	Aylar İtibariyle Hazine Bonosu Finansmanı	34
Grafik 25	Konsolide Bütçe Harcamaları	35
Grafik 26	Konsolide Bütçe Açığının Finansmanı	35
Grafik 27	Konsolide Bütçe Açığındaki Gelişmeler	35
Grafik 28	Nominal İhracat ve İthalat	36
Grafik 29	Dış Ticaret Dengesi	36
Grafik 30	İhracat ve İthalat Fiyat Endeksleri	37

Grafik 31	Dış Ticaret Hadleri	37
Grafik 32	Dış Ticaret Değerleri	38
Grafik 33	Dış Ticaret Miktar Endeksleri	38
Grafik 34	Dış Ticaret Fiyat Endeksleri	38
Grafik 35	Aylar İtibariyle Cari İşlemler Dengesi	39
Grafik 36	Kısa Vadeli Sermaye Hareketleri ve Net Hata ve Noksan Toplamı	39
Grafik 37	Enflasyon ve Yıllık Ortalama Nominal Faiz Oranları	40
Grafik 38	Reel Faiz Oranı	40
Grafik 39	ABD Doları Reel Getiri Oranı	41
Grafik 40	Reel Faiz Eksi ABD Doları Reel Getiri Oranı	41
Grafik 41	Kabul Edilen Teklif Tutarı	42
Grafik 42	Hazine Bonosu Geri Ödemeleri	42
Tablo Ek 1	Temel Ekonomik Göstergeler	46

TABLO 1.1 ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (1997-1998)
ÜRETİM VE FİYATLAR

	1997		Ağus.	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	1998									
	Haz.	Tem.						Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haz.				
SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ (DİE, 1992=100)																	
Yıllık % artış	9,6	12	14,3	21,4	13,0	8,6	16,0	5,3	16,3	7,2	5,4	8,6	..				
Aylık % artış	-1,9	3,6	0,2	9,1	5,8	-4,4	1,6	-18,5	-3,9	13,4	-9,1	17,9	..				
Aylık % artış (Mevsimellikten Arınmış)	1,3	2,2	-0,5	4,0	-2,3	-2,6	3,6	-8,8	11,4	-1,1	-2,7	4,8	..				
KAPASİTE KULLANIM ORANI (DİE, %)																	
	81,0	80,9	82,4	87,2	79,8	84,1	79,0	75,4	77,7	80,4	74,4	81,7	74,9				
TOPTAN EŞYA FİYATLARI (DİE, 1994=100)																	
Yıllık % artış	75,7	80,7	83,4	85,4	87,5	88,4	91,0	92,5	89,6	86,0	83,3	79,9	76,7				
Aylık % artış	3,4	5,3	5,3	6,3	6,7	5,6	5,4	6,5	4,6	4,0	4,0	3,3	1,6				
Aylık % artış (Mevsimellikten Arınmış)	5,6	7,2	7	6,1	6,5	5,6	5,2	4,8	3,4	2,6	2,5	3,8	3,7				
DÖVİZ KURU (\$)																	
TL/US\$ (Aylık ortalama)	144,210	152,350	162,826	170,005	177,442	187,740	199,133	210,818	223,620	235,143	245,551	251,679	260,461				
Yıllık % artış	80,6	84,7	92,0	91,1	89,8	91,2	90,2	88,5	87,3	88,6	87,8	83,9	80,6				
Aylık % artış	5,4	5,6	6,9	4,4	4,4	5,8	6,1	5,9	6,1	5,2	4,4	2,5	3,5				
FAİZLER (Yıllık Basit Oran)																	
Hazine (Aylık ortalama)*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
3 ay	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
6 ay	96,3	-	-	111,2	98,7	-	-	103,5	106,3	101,9	93,8	-	81,4				
9 ay	-	111,2	-	-	-	-	-	-	-	-	100,9	91,2	85,5				
12 ay	98,5	116,0	136,7	129,1	-	-	-	-	-	-	-	97,9	106				
Tüm vadelerde bileşik faiz (satış miktarı ağırlıklı)	135,3	123,2	137,9	135,4	129,5	142,0	157,0	130,0	138,0	125,3	113,5	99,4	99,0				
Ortalama vade (satış miktarı ağırlıklı gün)	579	302	357	275	170	463	414	274	214	157	237	306	269				

(..): Yayınlanmamış veri

(-): Bu vadede ibale yapılmamıştır,

(*) Kırk vadeler dâbidir,

TABLO 1.2 ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (1997-1998)

DIŞ TİCARET

1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											
1997														1998													
Haz.														Ocak													
Tem.														Şubat													
Ağus.														Mart													
Eylül														Nisan													
Ekim														Mayıs													
Kasım														Haz.													
Aralık																											

(*) Artı işaret rezerv azalışını gösterir

(..) Yayınlanmamış veri

TABLO 1.3 ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (1997-1998)

KONSOLİDE BÜTÇE

(milyar TL)	1997	1998											
	Haz.	Tem.	Ağus.	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haz.
Aylık													
Gelirler	389,935	498,646	543,035	507,393	652,529	645,780	871,861	595,472	748,843	696,685	984,011	1,098,763	922,696
Harcamalar	550,143	491,116	581,797	562,823	478,460	629,760	2,474,426	912,604	968,619	1,120,524	1,361,140	1,230,936	1,307,174
Faiz Dışı Bütçe Deng.(Cari fiy.)	9,674	27,018	103,077	71,382	216,230	188,940	-784,394	57,391	302,046	154,437	280,470	407,943	235,713
Bütçe Dengesi (Cari fiyatlarla)	-160,208	7,530	-38,762	-55,430	174,069	16,020	-1,602,565	-317,132	-219,776	424,309	-377,129	-132,176	-384,478
Bütçe Dengesi (1994 fiyatlarıyla)	-28,436	1,270	-6,206	-8,352	24,586	2,143	-203,449	-37,794	-25,040	-46,489	-39,727	-14,485	-38,622
Bütçe Dengesi (Cari fiy., milyar \$)	-1.112	0.049	-0.237	-0.326	0.980	0.085	-8.175	-1.504	-0.983	-1.804	-1.536	-0.525	-1.476
Finansman	187,546	206,094	25,184	146,877	160,372	29,327	820,266	316,561	327,190	448,594	414,400	176,264	..
Dış Borçlanma (Net)	17,810	-75,505	-22,945	-43,857	-105,533	-36,728	-25,027	-107,003	131,939	-67,951	72,309	-39,402	..
İç Borçlanma (Net)	281,331	-40,416	-24,241	79,369	-174,284	65,306	98,714	-97,587	-154,325	-9,714	-185,113	351,303	..
Kısa Vadeli Borçlanma	-115,544	335,273	349,548	136,352	504,026	97,712	213,615	390,961	472,835	532,852	536,654	-341,204	..
TCMB (Net)	9,915	-83,102	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	..
Hazine Bonosu (Net)	-125,459	418,375	349,548	136,352	504,026	97,712	213,615	390,961	472,835	532,852	536,654	-341,204	..
Diğer	50,949	-13,257	-277,179	-24,987	-63,836	-96,964	532,966	130,189	-123,259	-6,892	-9,450	205,567	..
12 aylık kümülatif													
Gelirler	3,799,313	4,023,036	4,334,568	4,600,256	4,969,483	5,326,361	5,854,331	6,153,782	6,629,244	7,050,610	7,621,574	8,232,483	8,765,244
Harcamalar	5,223,321	5,350,683	5,605,186	5,835,832	6,088,226	6,377,648	8,035,178	8,535,735	9,112,465	9,780,894	10,750,605	11,362,351	12,119,382
Faiz Dışı Bütçe Deng.(Cari fiy.)	330,214	301,667	407,606	481,610	611,975	719,684	97,070	79,812	332,478	488,753	708,915	1,034,214	1,260,253
Bütçe Dengesi (Cari fiyatlarla)	-1,424,008	-1,327,647	-1,270,618	-1,235,576	-1,118,743	-1,051,287	-2,180,847	-2,381,953	-2,483,221	-2,730,284	-3,129,031	-3,129,868	-3,354,138
Bütçe Dengesi (1994 fiyatlarıyla)	-329,652	-301,317	-279,398	-262,478	-253,050	-237,948	-326,729	-337,899	-337,333	-347,701	-391,602	-380,979	-391,165
Bütçe Dengesi (Cari fiy., milyar \$)	-13.004	-11.885	-10.993	-10.301	-9.932	-9.325	-12.977	-13.447	-13.436	-13.436	-13.522	-15.090	-15.453
Finansman	1,517,370	1,637,426	1,559,882	1,590,950	1,645,025	1,600,535	2,160,625	2,332,704	2,512,346	2,784,453	3,144,187	3,258,675	..
Dış Borçlanma (Net)	-251,383	-319,422	-310,451	-330,287	-426,801	-433,745	-452,584	-526,534	-402,793	-427,005	-288,052	-301,893	..
İç Borçlanma (Net)	1,915,612	1,890,227	1,898,120	1,978,724	1,648,299	1,636,151	1,484,844	1,049,756	892,176	445,378	-35,476	-190,643	..
Kısa Vadeli Borçlanma	-332,835	-146,042	73,932	76,641	589,494	750,875	1,020,674	1,540,457	1,849,526	2,612,106	3,260,817	3,113,080	..
TCMB (Net)	313,328	131,287	129,417	202,475	206,307	154,853	0	-50,197	-51,456	-100,094	-100,126	-73,187	..
Hazine Bonosu (Net)	-646,163	-277,329	-55,485	-125,834	383,187	596,022	1,020,674	1,590,654	1,900,982	2,712,200	3,360,943	3,186,267	..
Diğer													

(..) Yayınlanmamış veri

TABLO 1.4 ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (1997-1998)

PARA ARZLARI

PARA ARZI (Yıllık Yüzde Değişim)	1997		1998										
	Haz.	Tem.	Ağus.	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haz.
M1													
Dolaşımdaki para	112,8	110,3	82,5	86,8	110,5	70,0	65,8	98,7	63,5	47,6	47,2	61,8	62,9
Emisyon+ufak	90,6	99,0	74,1	88,0	78,9	91,5	80,8	150,1	80,1	92,2	73,3	75,6	82,5
Banka kasaları (-)	86,3	102,0	83,4	88,9	93,1	94,8	81,7	134,4	81,8	90,3	72,1	76,2	81,5
Vadesiz ticari mevduat	60,3	130,8	168,7	96,9	227,4	114,3	89,4	67,7	90,9	74,9	64,8	79,9	74,3
Vadesiz tasarruf mevduat	158,7	134,3	91,9	88,1	114,5	25,9	19,9	15,8	9,7	-8,3	-3,5	17,9	25,5
Vadesiz diğer mevduat	72,1	104,8	84,9	79,3	104,9	83,0	76,3	114,3	65,3	49,5	70,6	54,6	63,5
TCMB'ndaki mevduat	155,3	125,4	109,5	90,5	406,6	135,6	219,8	182,0	185,1	133,0	140,7	175,1	139,6
	2426,5	0,9	52,1	26,4	47,1	25,2	59,0	195,8	83,0	102,3	773,1	11,4	-96,2
M2													
Vadeli ticari mevduat	106,4	113,3	97,9	99,0	107,6	93,8	87,9	102,6	88,4	85,2	87,0	98,9	106,5
Vadeli tasarruf mevduat	27,0	72,6	63,1	70,8	106,4	211,9	234,8	299,4	284,2	206,1	328,3	332,0	377,5
Vadeli diğer mevduat	108,1	116,9	103,8	101,9	102,4	91,6	84,3	88,5	84,3	88,1	90,8	101,1	109,1
Mevduat sertifikası	123,9	125,8	130,1	133,9	134,3	138,3	132,4	139,1	133,8	135,6	124,3	124,7	130,8
	-78,6	-72,3	-92,5	-95,1	-95,8	-96,6	-98,3	-99,8	-99,9	-99,9	-99,8	-99,7	-99,5
M2Y													
Döviz tevdiat hesabı (TL)	109,6	110,5	104,6	103,6	109,5	101,1	96,7	107,4	102,8	101,8	86,5	89,9	91,2
Döviz tevdiat hesabı (\$)	112,8	107,8	111,7	108,4	111,2	108,5	105,8	112,4	117,8	118,8	86,0	80,8	75,9
TL/USD Döviz alış kuru	18,1	9,5	9,6	9,9	11,2	9,2	8,3	14,4	15,8	15,6	0,8	-1,4	-2,3
	80,1	89,7	93,1	89,6	90,0	91,0	90,0	85,7	88,0	89,3	84,6	83,3	80,1
M3Y													
Döviz tevdiat hesabı (TL)	110,7	114,1	112,8	110,7	115,3	110,7	104,0	108,1	104,5	106,2	89,2	93,5	92,3
	108,8	119,9	113,8	112,7	119,0	112,7	102,3	104,3	92,6	94,8	92,1	105,2	107,5
	112,8	107,8	111,7	108,4	111,2	108,5	105,8	112,4	117,8	118,8	86,0	80,8	75,9
Kredi hacmi													
TCMB dolaysız kredi	142,2	133,9	138,2	142,1	138,0	128,6	113,5	114,7	113,4	101,0	100,0	98,3	91,6
Mevduat b. kredi	187,1	41,6	44,6	83,1	100,7	58,0	-4,3	-18,7	-17,0	-99,6	-99,6	-99,7	-99,7
Kalk. ve Yat. Bankası kredileri	140,2	147,0	151,0	149,3	142,5	137,2	130,0	135,4	130,9	129,2	122,9	118,8	110,6
	119,6	112,7	111,4	111,4	109,5	87,4	90,1	73,0	91,0	90,1	94,0	87,0	71,4

TABLO 2 HARCAMALAR YÖNTEMİYLE GAYRİ SAFİ YURT İÇİ HASILA

(1987 fiyatlarıyla)	Yıllık % Artış			Dönemler İtibarıyla Yıllık % Artış																
	1995	1996	1997	1995	1996	1997	1995-2	1995-3	1995-4	1996-1	1996-2	1996-3	1996-4	1997-1	1997-2	1997-3	1997-4	1998-1	1998-2	
Özel Nihai Tüketim Harcamaları	7,6	9,3	8,0	69,0	68,8	68,7	12,2	13,0	8,4	13,2	9,9	3,1	5,4	8,5	9,2	8,5	6	7,1	..	
Gıda- içki	7,4	4,6	0,3	26,6	26,0	34,7	10,4	10,6	7,1	17,0	7,4	1,7	-0,9	0,6	3,5	-0,6	-1,8	1,9	..	
Dayanıklı Tüketim Malları	20,0	35,6	33,6	8,4	8,9	16,2	39,8	50,8	30,6	13,5	35,6	14,6	2,9	26,6	33,3	41,9	31,6	18,2	..	
Yarı Dayanıklı Tüketim Malları	11,6	11,1	8,7	11,0	11,4	16,8	18,5	25,6	16,8	14,9	13,8	0,4	14,9	18,6	4,0	12,1	1,8	6,1	..	
Enerji-Ulaştırma-Haberleşme	1,7	5,3	3,5	10,3	10,0	14,0	5,6	2,7	-1,9	12,0	2,5	-1,6	6,1	3,2	4,2	2,2	4,3	11,1	..	
Hizmetler	2,7	9,4	13,2	6,8	6,9	10,6	7,6	3,9	-3,3	8,2	4,4	7,4	17,9	9,2	21,0	15,0	6,9	8,5	..	
Konut Sahipliği	2,1	2,4	2,3	5,9	5,6	7,7	2,0	2,0	2,2	2,4	2,5	2,5	2,4	2,3	2,3	2,3	2,3	2,4	..	
Devletin Nihai Tüketim Harcamaları	6,7	8,6	4,1	7,6	7,7	7,4	9,6	2,3	7,8	1,4	7,7	15,6	8,4	-3,9	0,6	5,9	9,9	8,4	..	
Maaş-Ücret	2,5	-0,3	0,1	4,6	4,3	53,4	2,9	2,7	1,8	-0,4	0,0	-0,3	-0,4	0,0	-0,2	0,2	0,4	0,7	..	
Mal ve Hizmet Alımı	13,7	22,2	9,2	3,0	3,4	46,6	25,5	1,5	13,7	6,9	22,6	41,9	16,1	-14,5	1,9	12,5	16,9	32,8	..	
Gayri Safi Sabit Sermaye Oluşumu	8,3	13,5	14,6	26,7	29,0	31,2	14,2	11,1	22,1	21,7	17,4	22,2	8,5	8,2	14,7	12,6	21,5	8,0	..	
Kamu Sektörü	-16,9	24,4	28,4	4,2	5,1	19,8	-1,4	-15,2	-17,3	-9,3	33,0	37,2	38,8	39,0	20,3	29,0	30,6	30,0	..	
Makine Teçhizat	3,2	12,0	36,2	1,1	1,4	28,2	4,7	3,5	17,4	-35,9	69,6	22,1	47,3	78,7	-8,4	88,8	28,1	19,8	..	
Bina İnşaatı	4,2	30,2	22,8	1,0	1,2	21,6	34,6	1,6	-2,2	4,6	27,2	38,5	24,0	-22,4	46,5	12,3	30,2	96,8	..	
Bina Dışı İnşaat	-30,5	29,3	26,8	2,1	2,6	50,2	-12,8	-26,1	-34,1	3,7	19,4	43,4	41,7	56,2	26,8	13,3	32,4	15,9	..	
Özel Sektör	14,9	11,4	11,7	22,5	23,9	80,2	17,4	18,1	38,8	25,3	14,7	19,3	0,8	5,6	13,6	9,1	18,3	5,6	..	
Makine Teçhizat	28,1	24,4	21,2	11,9	13,6	62,0	33,3	45,1	73,8	49,2	25,9	40,7	-2,5	11,3	24,4	19,0	28,3	9,9	..	
Bina İnşaatı	3,0	-0,5	3,2	10,6	10,2	7,3	4,1	3,4	-0,6	-82,0	-81,6	-81,4	-81,0	3,2	3,2	3,2	3,2	-3,4	..	
Stok Değişimleri	-	-	-	1,4	-1,2	-1,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	..	
Mal ve Hizmet İhracatı	6,7	21,7	19,1	22,1	25,2	28,1	12,2	2,3	-1,8	21,8	17,9	26,7	24,9	10,3	27,8	23,9	14,1	14,1	..	
Mal ve Hizmet İthalatı	30,0	19,0	22,4	-26,8	-29,5	34,1	37,7	41,4	48,0	30,6	30,1	21,6	-1,1	14,5	22,2	23,7	28,7	10,2	..	
Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (Talep)	7,5	7,3	7,3	100,0	100,0	100,0	14,3	9,0	7,0	10,8	7,9	5,1	8,3	6,9	7,9	8,0	6,1	7,4	..	
İstatistikî Hata	-	-	-	0,6	-	-	65,3	17,7	36,8	57,8	-3,1	-0,5	50,6	-7,1	8,1	-4,0	-	-	..	
Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (Arz)	7,3	7,0	7,2	-	-	-	13,5	9,6	6,4	8,7	8,1	4,7	7,2	7,3	8,3	6,9	6,7	7,2	..	

(..) Yayınlanmamış veri

TABLO 3 TÜSİAD TAHMİNLERİ

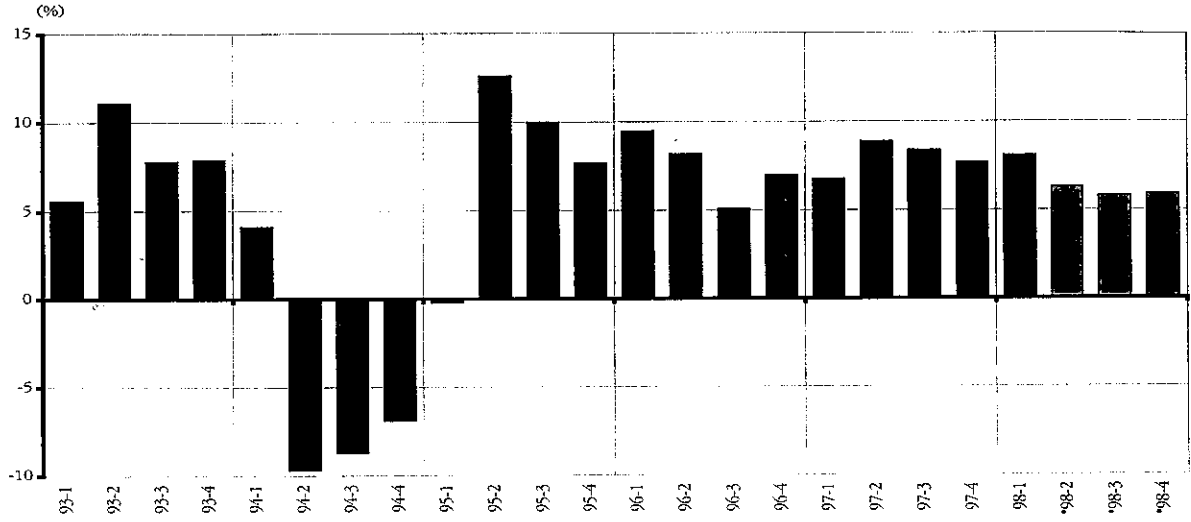
	96-1	96-2	96-3	96-4	96	97-1	97-2	97-3	97-4	97	98-1	98-2	98-3	98-4	98
	Gerçekleşme					Gerçekleşme					Tahmin				
(25 Nisan 1998)															
Büyüme hızı	9.5	8.2	5.1	7.2	7.2	6.8	8.8	8.4	7.7	8.0	5.9	6.3	5.8	5.9	6.0
Enflasyon	64.4	73.3	78.4	84.5	75.9	77.8	74.4	83.2	89.1	81.4	89.2**	81.0	82.1	77.1	81.7
	Gerçekleşme					Gerçekleşme					Tahmin				
(25 Temmuz 1998)															
Büyüme hızı	9.5	8.2	5.1	7.2	7.2	6.8	8.9	8.4	7.7	8.0	8.1**	4.8	3.6	6.1	5.4
Enflasyon	64.4	73.3	78.4	84.5	75.9	77.8	74.4	83.2	89.0	81.8	89.3**	79.9**	69.3	62.2	73.4

(*) DİE tarafından GSMH hesaplarında yapılan revizyon

(**) Gerçekleşme

GSMH BÜYÜME HIZI

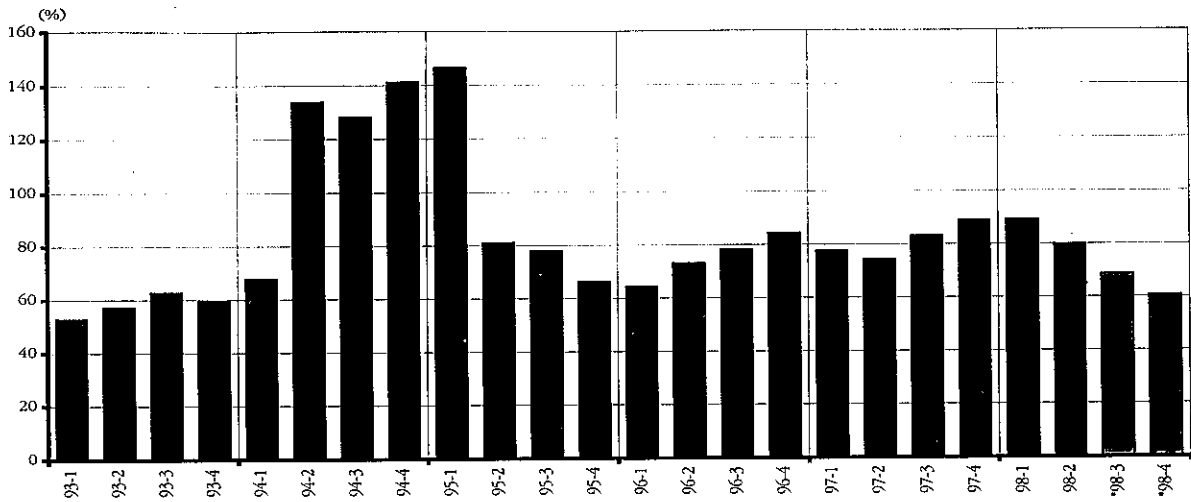
GRAFİK 1

* Tahmin

TOPTAN EŞYA FİYAT ENDEKSİ ARTIŞ ORANI

GRAFİK 2

* Tahmin

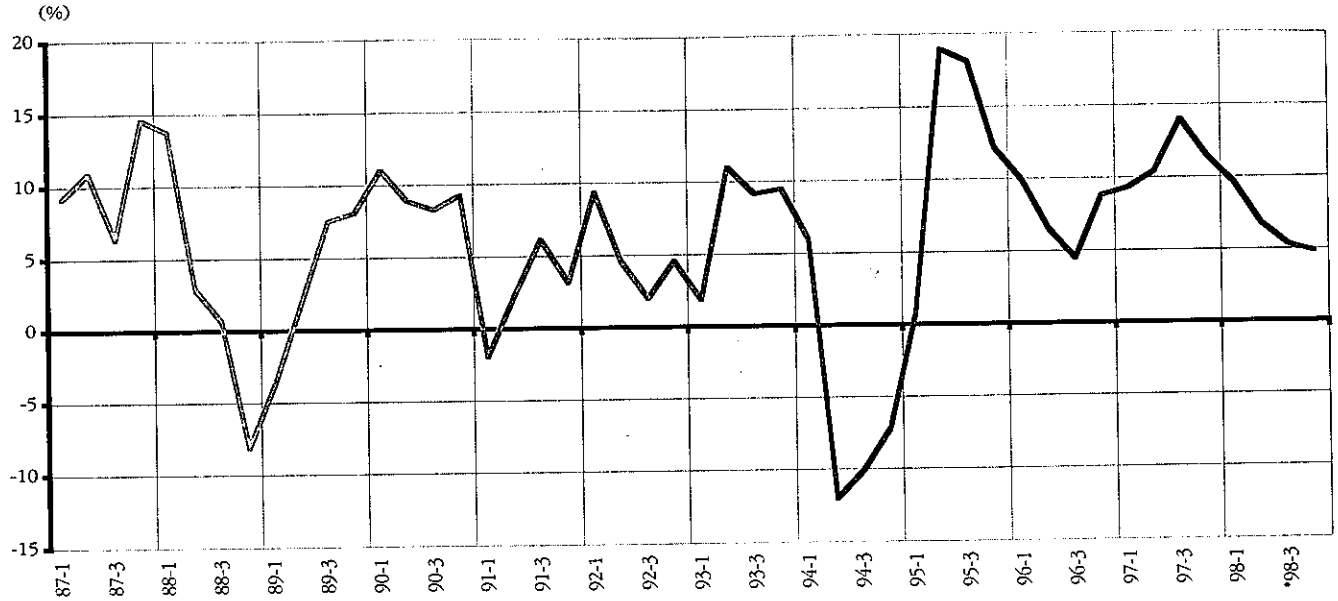
TABLO 4 SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ

	95-1	95-2	95-3	95-4	1995	96-1	96-2	96-3	96-4	1996	97-1	97-2	97-3	97-4	1997	98-1	98-2*	98-3*	98-4*	1998*
(Düzy)																				
Endeks	101.3	110.9	119.6	125.4	114.3	111.5	118.7	125.1	136.3	122.9	122.1	131.5	142.9	151.8	137.1	134.0	141.0	151.5	160.1	146.6
Mevsimsellikten																				
Arındırılmış Endeks	108.3	114.9	117.2	116.4	114.2	119.3	122.5	122.6	126.9	122.8	130.6	135.5	139.9	141.5	136.9	143.4	144.9	147.6	148.6	146.1
Devre	108.9	114.3	116.7	117.1	114.3	119.3	121.7	123.4	126.4	122.7	130.8	135.5	139.5	141.9	136.9	142.8	145.1	147.4	148.5	145.9
(Yıllık Yüzde Artış)																				
Endeks	0.9	19.8	18.1	12.2	12.7	10.1	7.0	4.6	8.7	7.6	9.5	10.8	14.2	11.4	11.5	9.7	7.2	6.0	5.5	7.1
Mevsimsellikten																				
Arındırılmış Endeks	0.9	19.2	18.4	12.4	12.7	10.2	6.6	4.6	9.0	7.6	9.5	10.6	14.1	11.5	11.4	9.8	6.9	5.5	5.0	6.8
Devre	2.3	13.7	17.5	13.6	11.8	9.6	6.5	5.7	7.9	7.4	9.6	11.3	13.0	12.3	11.6	9.2	7.1	5.7	4.6	6.6

* Tahmin

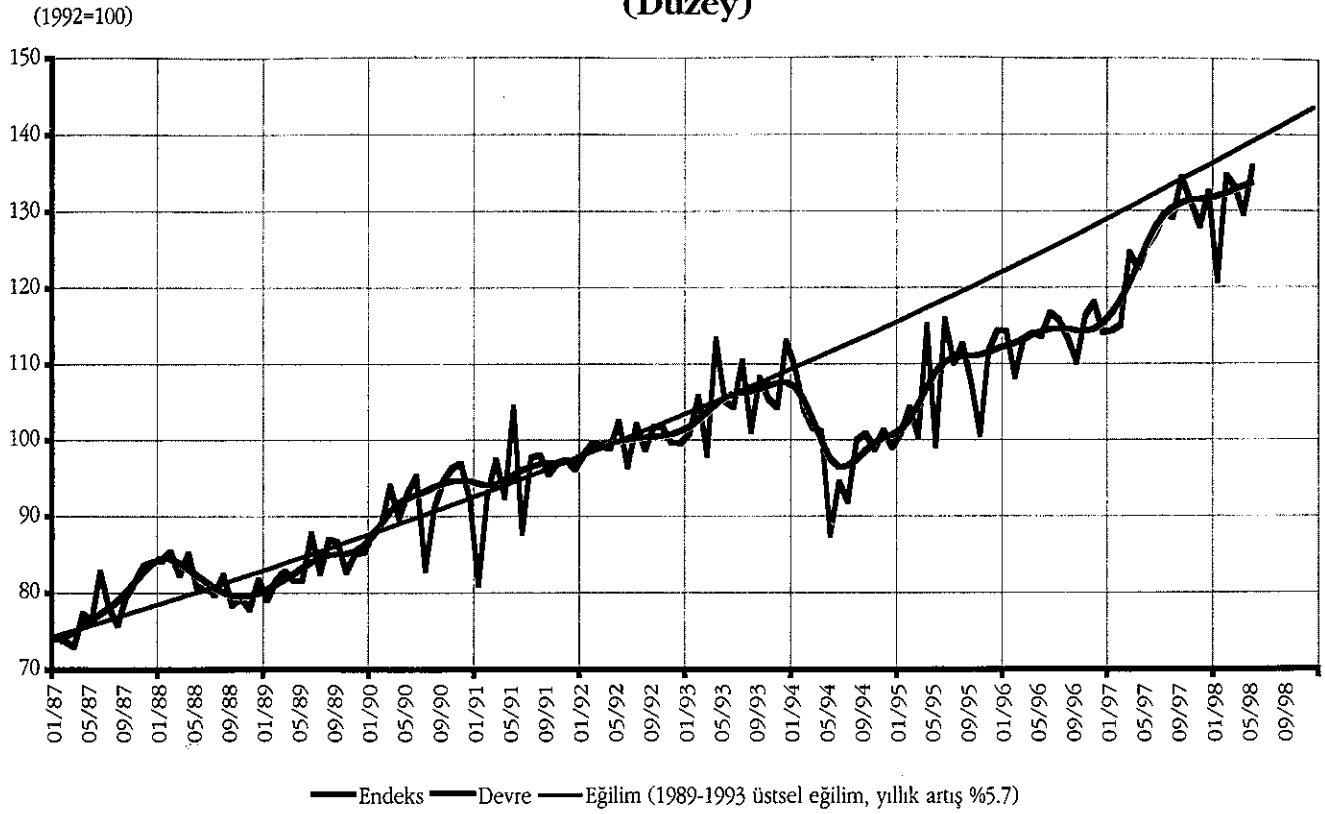
**MEVSİMSELLİKTEN ARINDIRILMIŞ
ÜÇ AYLIK SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ
(Yıllık Yüzde Artış)**

GRAFİK 3

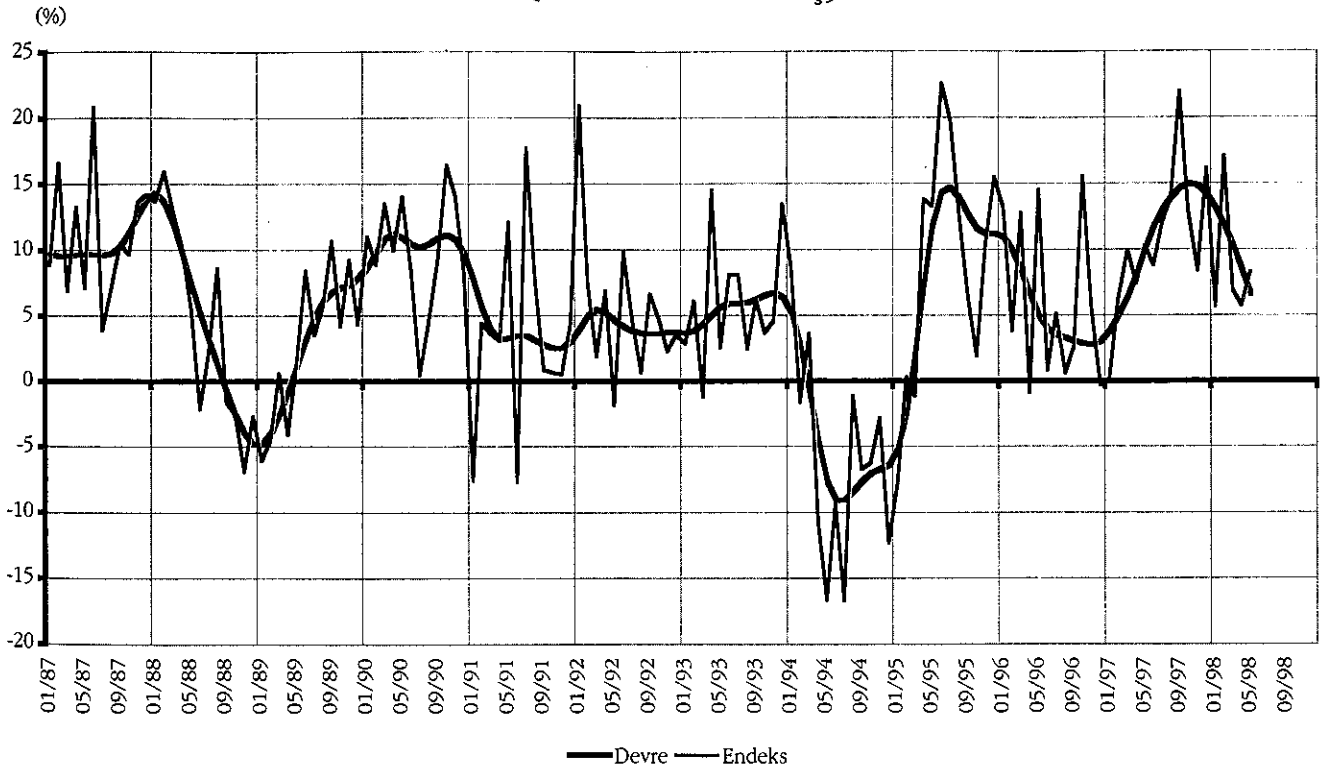

* TÜSİAD tahminidir.

MEVSİMSELLİKTEN ARINDIRILMIŞ AYLIK SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ GRAFİK 4
(Düzey)

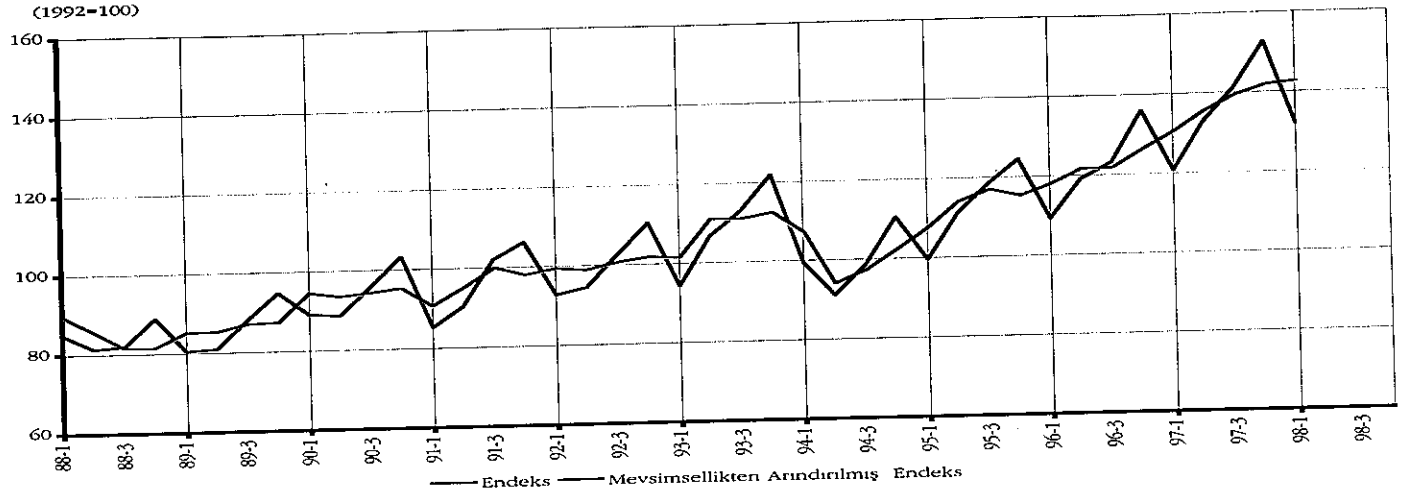

MEVSİMSELLİKTEN ARINDIRILMIŞ AYLIK SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ GRAFİK 5
(Yıllık Yüzde Artış)

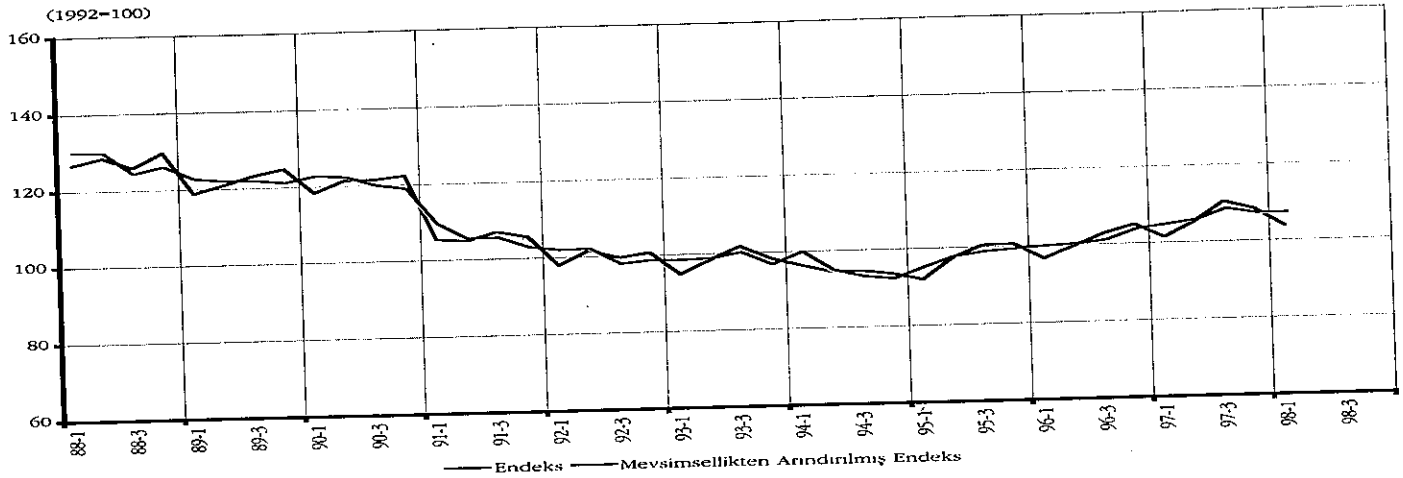
İMALAT SANAYİ 3 AYLIK ÜRETİM ENDEKSİ

GRAFİK 6

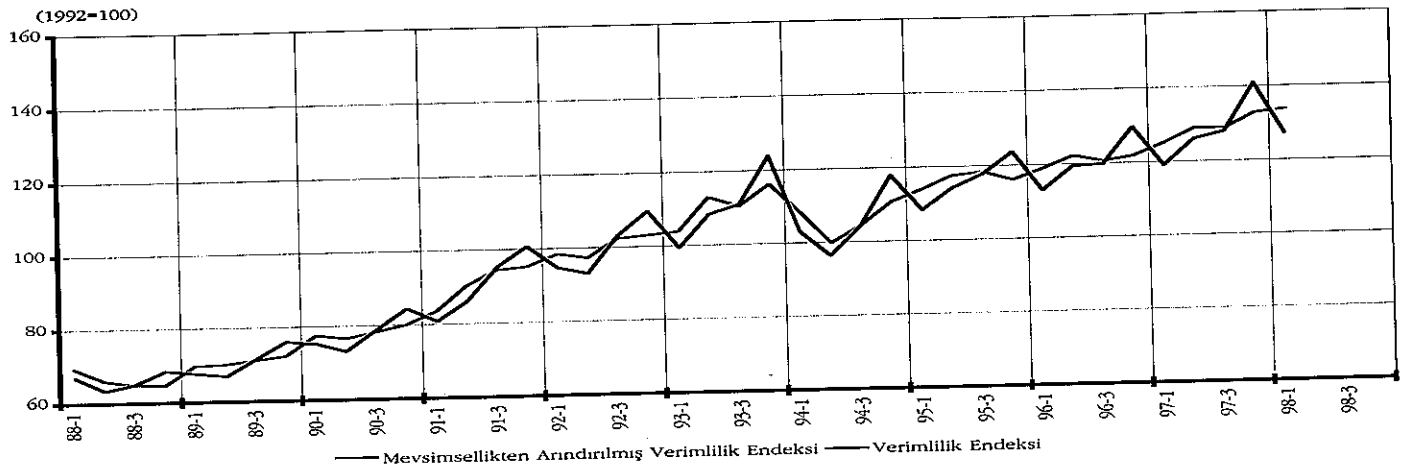
İMALAT SANAYİNDE ÜRETİMDE ÇALIŞANLAR ENDEKSİ

GRAFİK 7

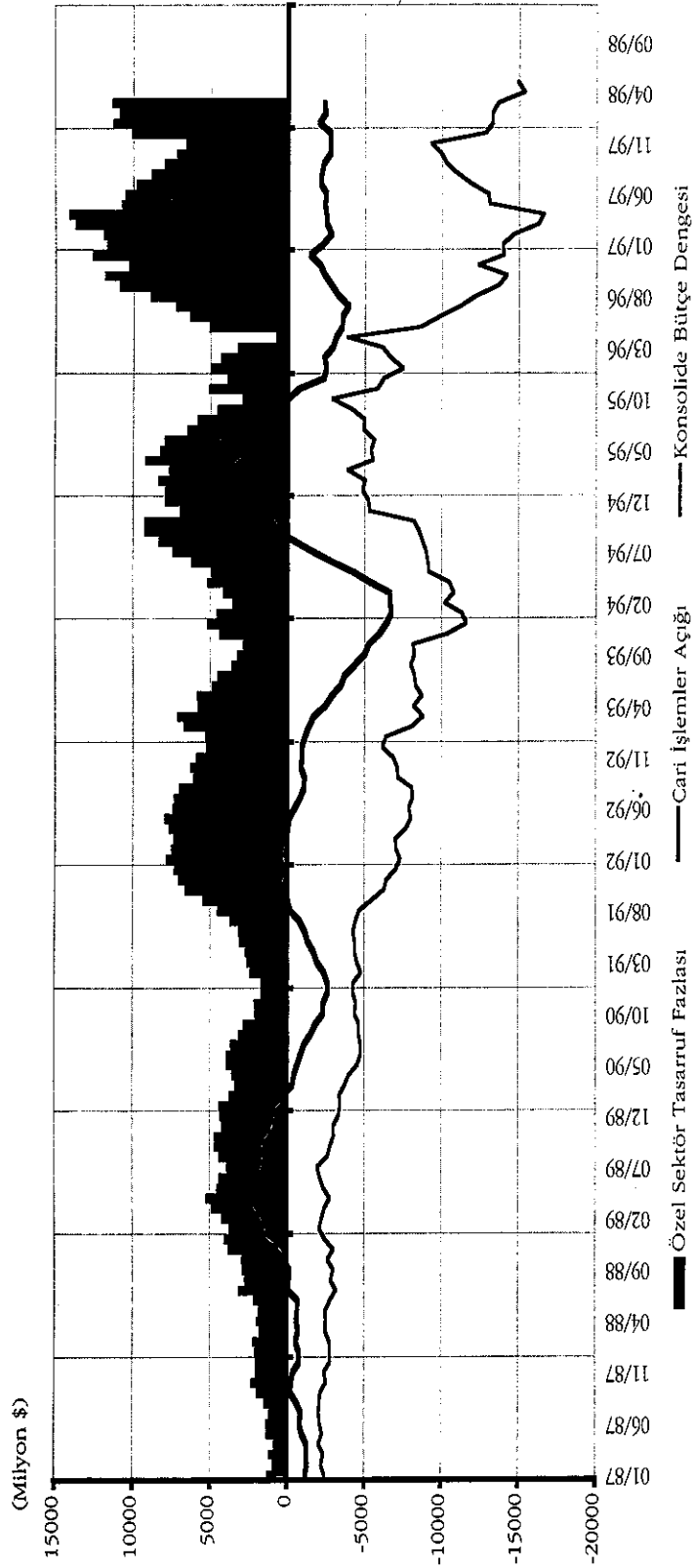
İMALAT SANAYİNDE VERİMLİLİK ENDEKSİ

GRAFİK 8

YATIRIM - TASARRUF DENGESİ (*) (12 Aylık Kümülatif)

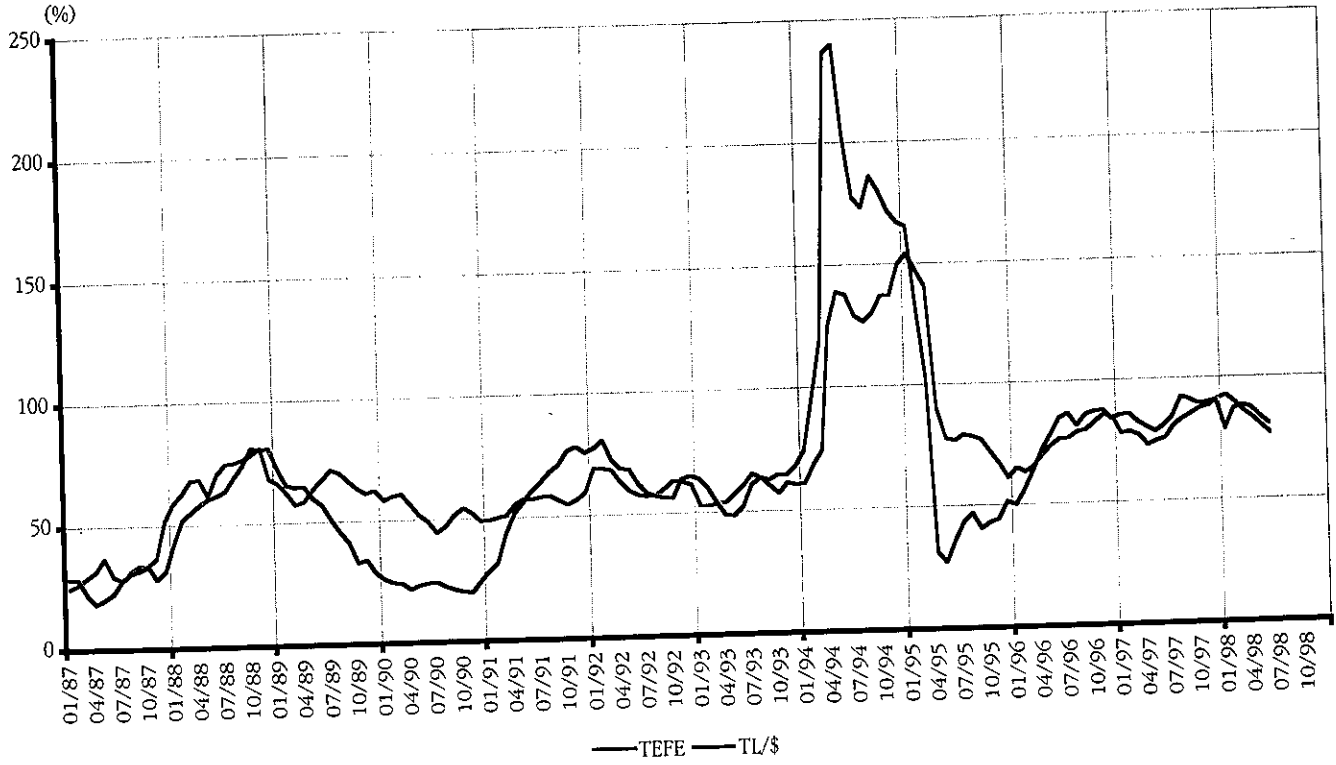
GRAFIK 9

(*) Toplamı kamu kesimi tasarruf açığı aylık olarak izlenmediği için konsolide bütçe açığı gösterge olarak kullanılmıştır. Özel sektör net tasarruf göstergesi ise konsolide bütçe açığı ve cari işlemler dengesi, cebirsel toplam olarak besaplanmıştır. Cari işlemler dengesinde 1/96 - 12/97 döneminde baval ticareti dahil aylık rakamlar kullanılmıştır. Bu nedenle seride kırılma meydana gelmektedir.

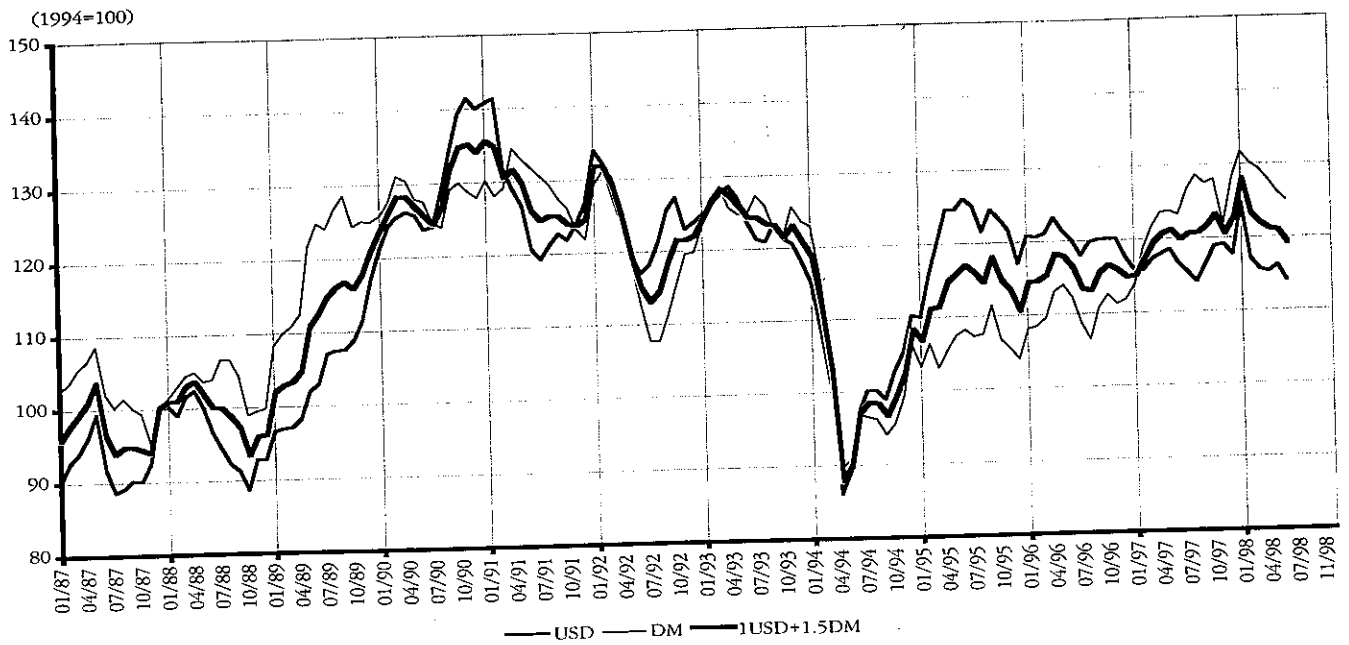
**TOPTAN EŞYA FİYAT ENDEKSİ VE
DOLAR KURUNDAKİ GELİŞMELER
(12 Aylık Yüzde Değişim)**

GRAFİK 10

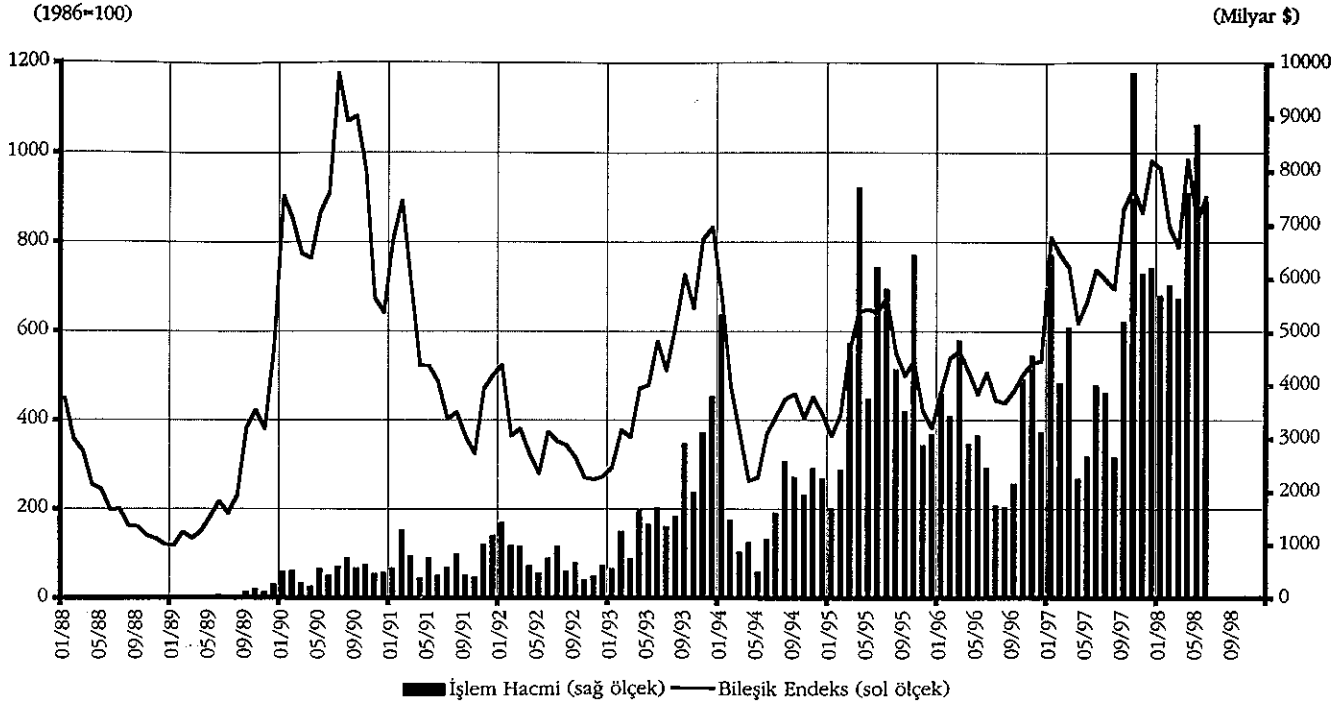
REEL DÖVİZ KURLARINDAKİ GELİŞMELER

GRAFİK 11

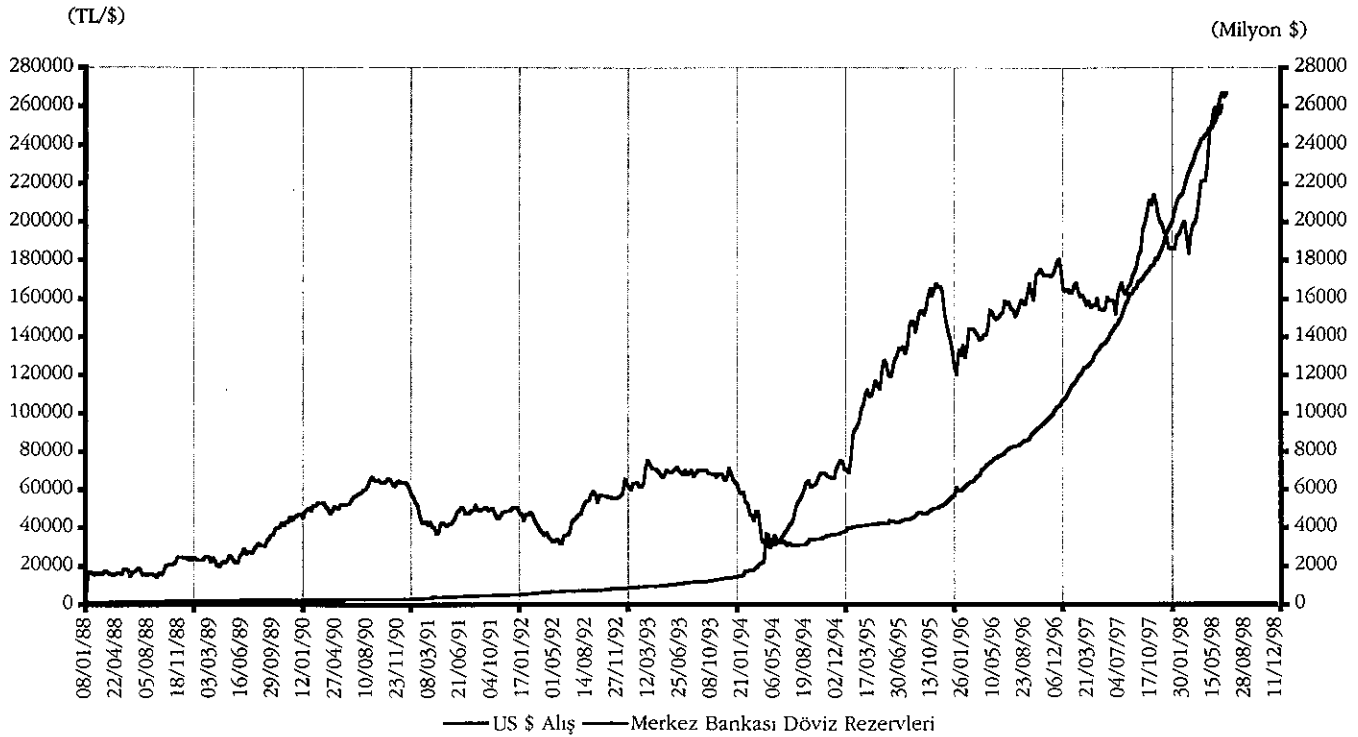
ABD DOLARI BAZINDA BORSA BİLEŞİK ENDEKSİ VE İŞLEM HACMİ

GRAFİK 12

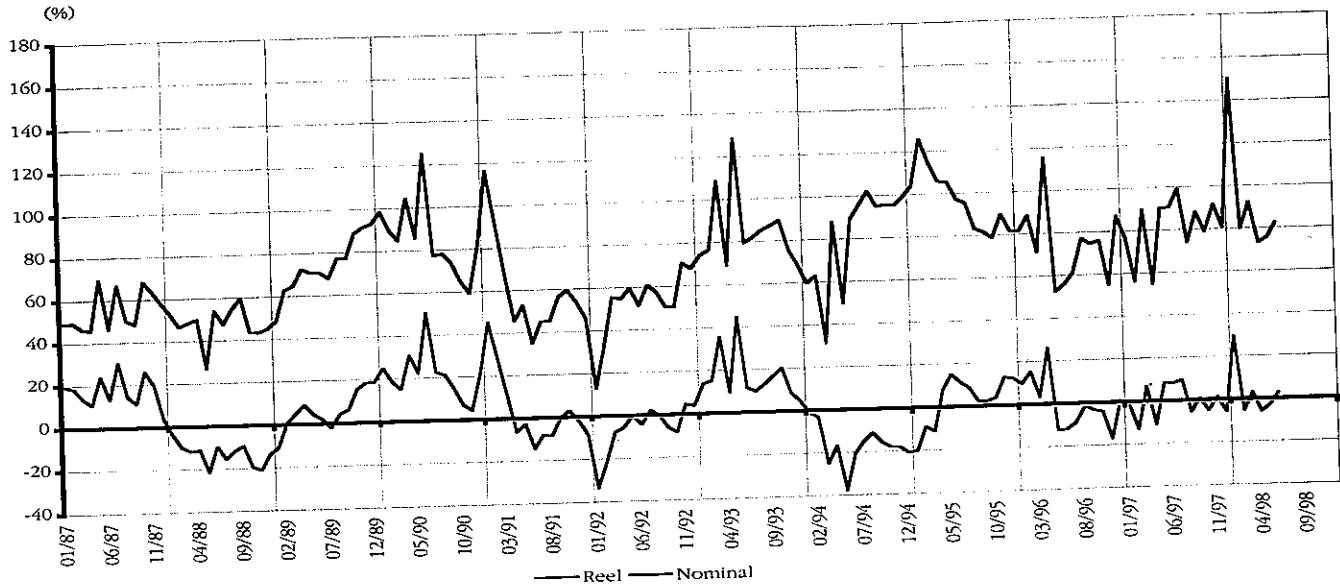
MERKEZ BANKASI DÖVİZ REZERVLERİ VE NOMİNAL DÖVİZ KURUNDAKİ GELİŞMELER

GRAFİK 13

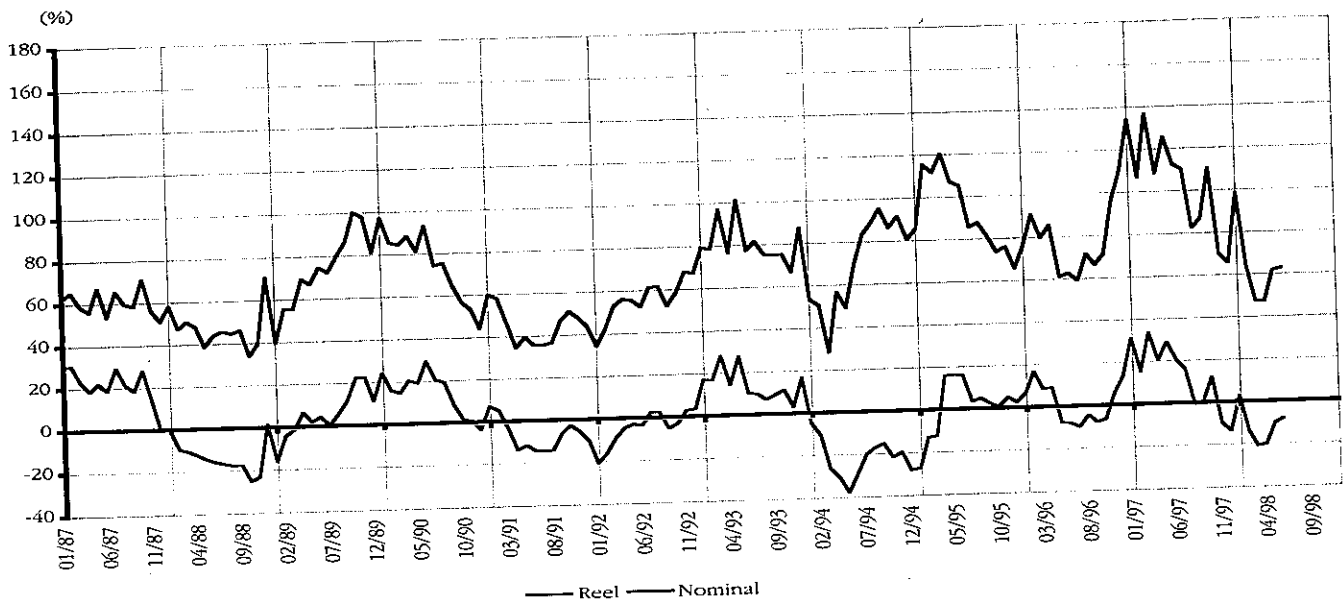
DOLAŞIMDAKİ PARA (Yıllık Yüzde Artış)

GRAFİK 14

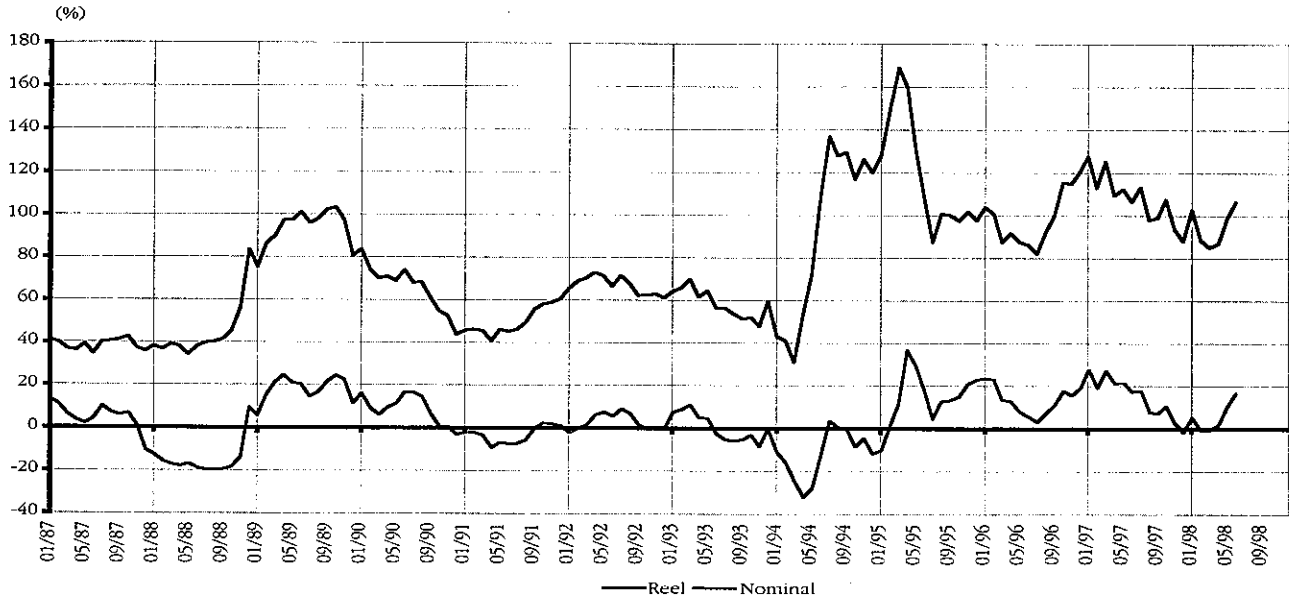
M1 (Yıllık Yüzde Artış)

GRAFİK 15

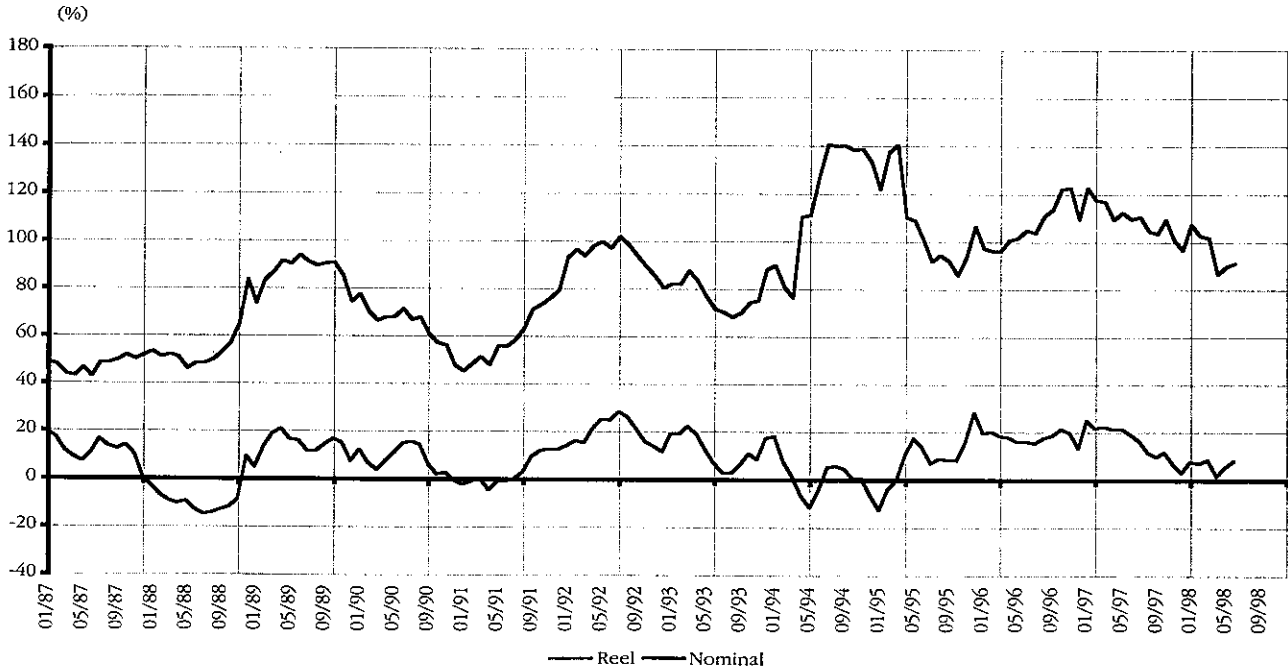
M2
(Yıllık Yüzde Artış)

GRAFİK 16

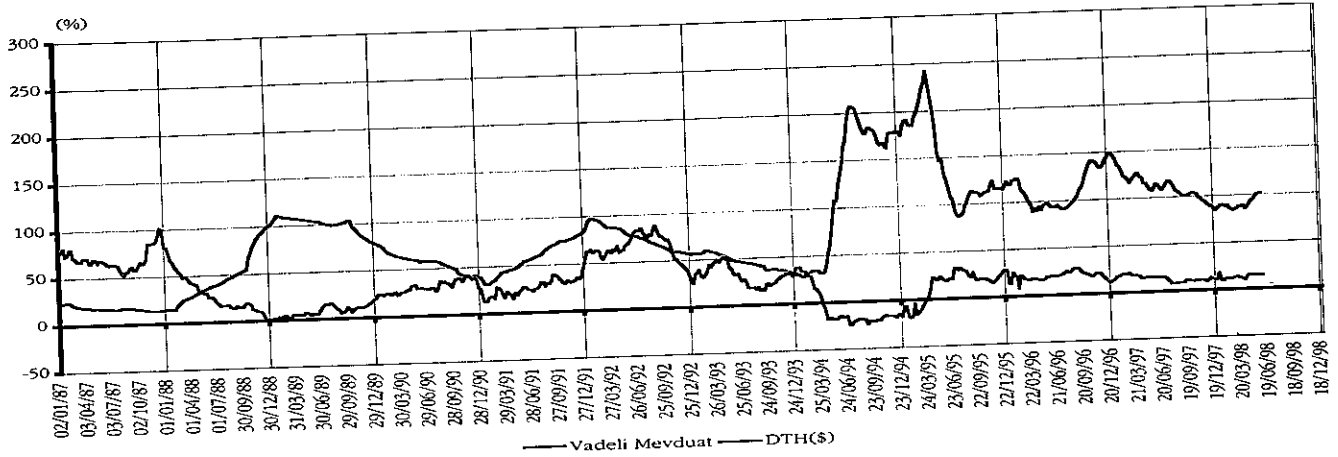
M2Y
(Yıllık Yüzde Artış)

GRAFİK 17

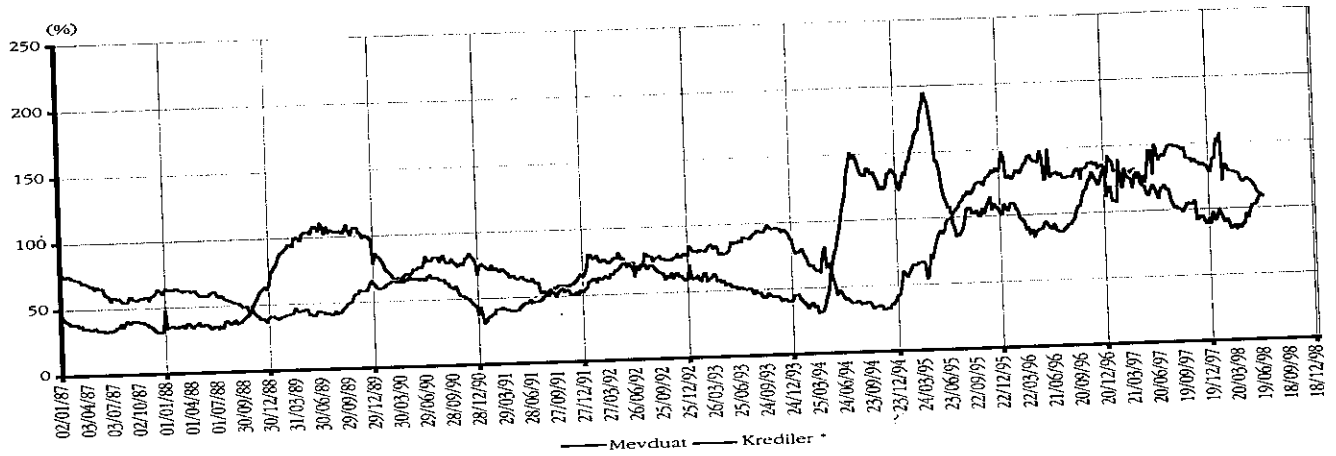
VADELİ MEVDUAT VE DTH'LAR (Yıllık Yüzde Artış)

GRAFİK 18

MEVDUAT BANKALARI KREDİLERİ VE MEVDUATLAR* (Yıllık Yüzde Artış)

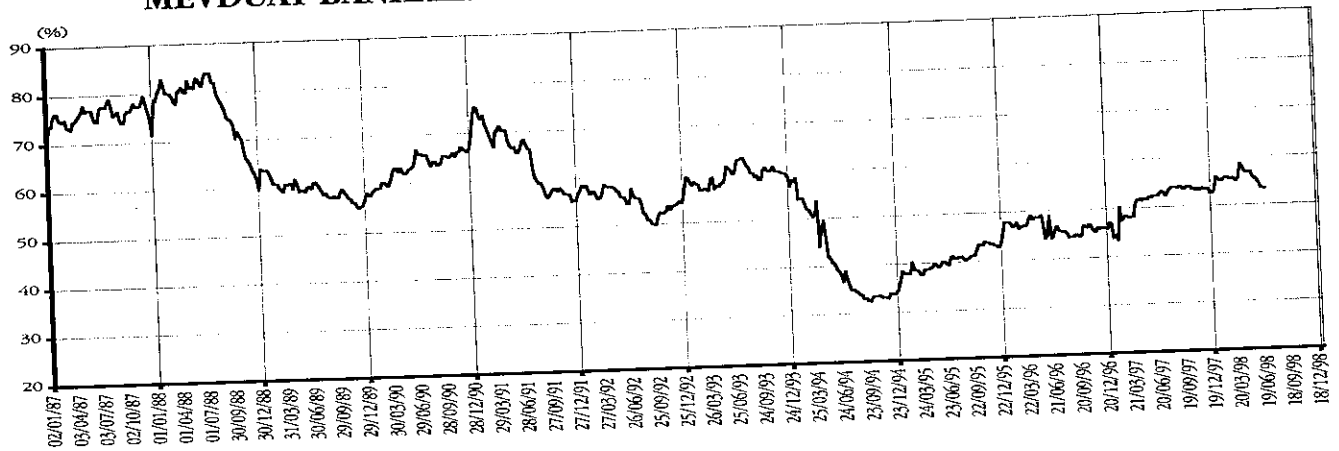
GRAFİK 19

* 1.7.1994 sonrasında veri türü değişikliği için uyarlanmıştır.

MEVDUAT BANKALARI KREDİLERİ*/TOPLAM MEVDUAT ORANI

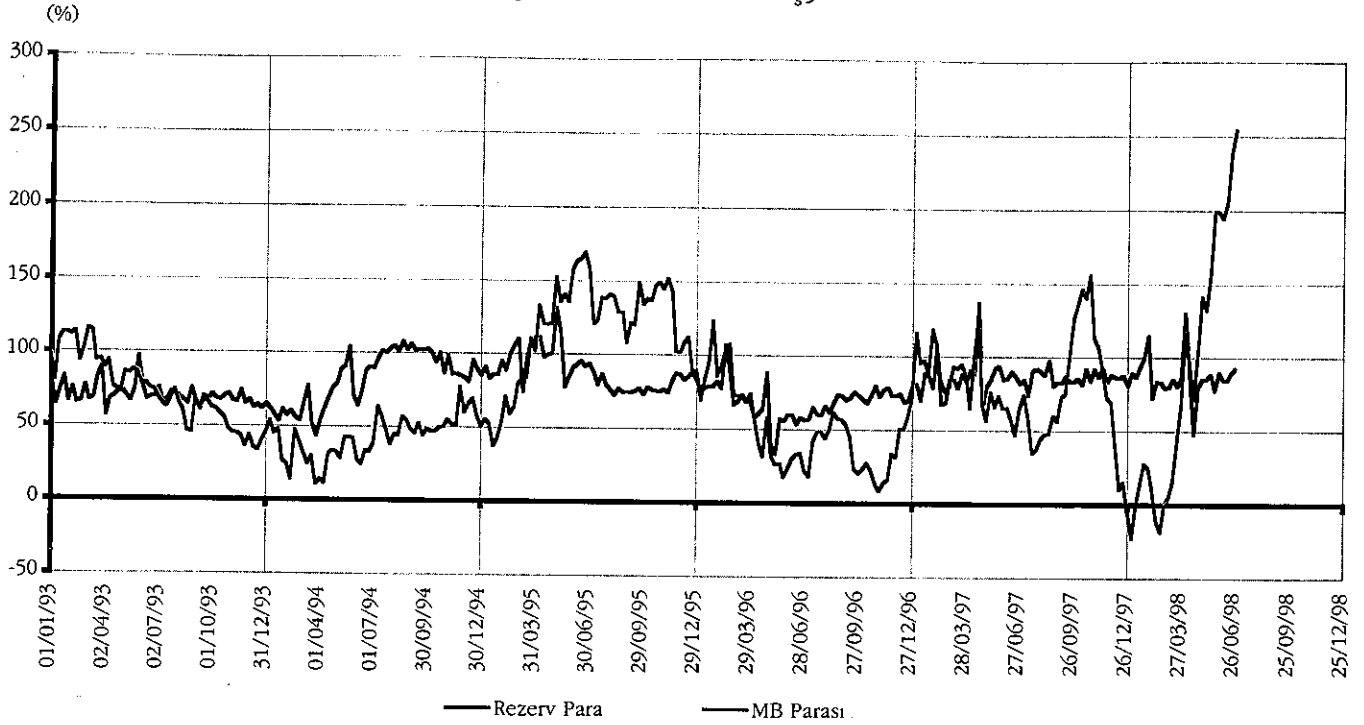
GRAFİK 20

* 1.7.1994 - 1.7.1995 arası veri türü değişikliği için uyarlanmıştır.

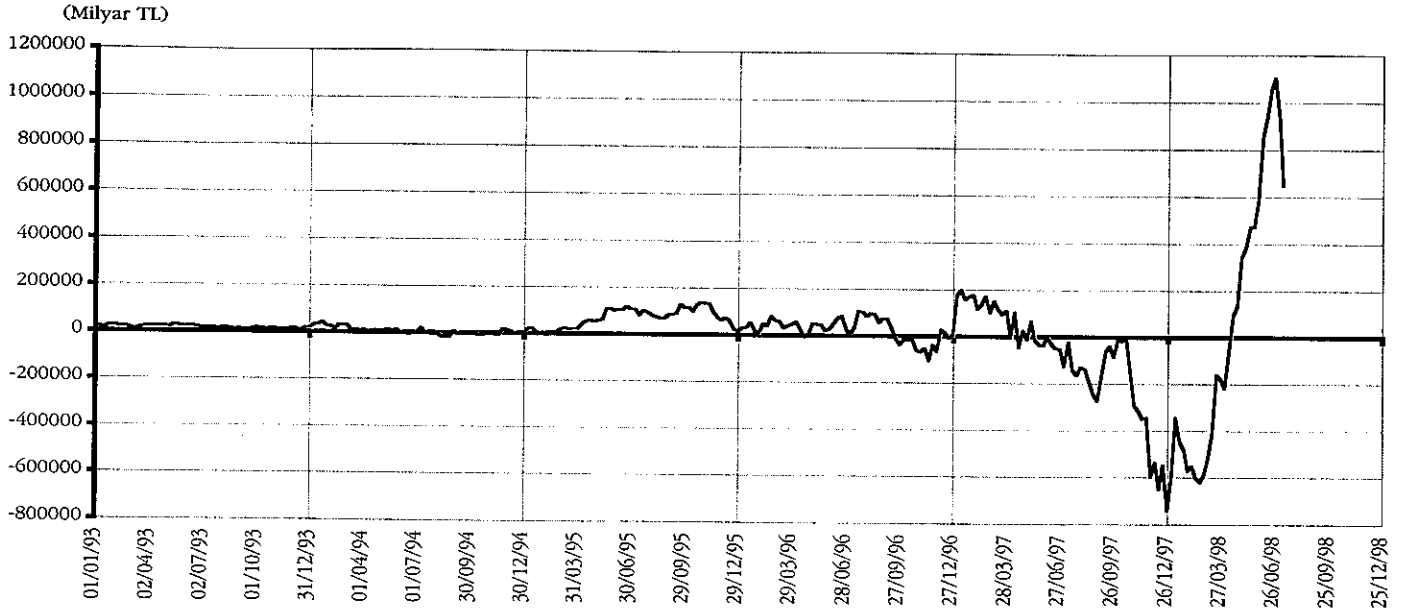
MERKEZ BANKASI PARASI VE REZERV PARA (Yıllık Yüzde Artış)

GRAFİK 21

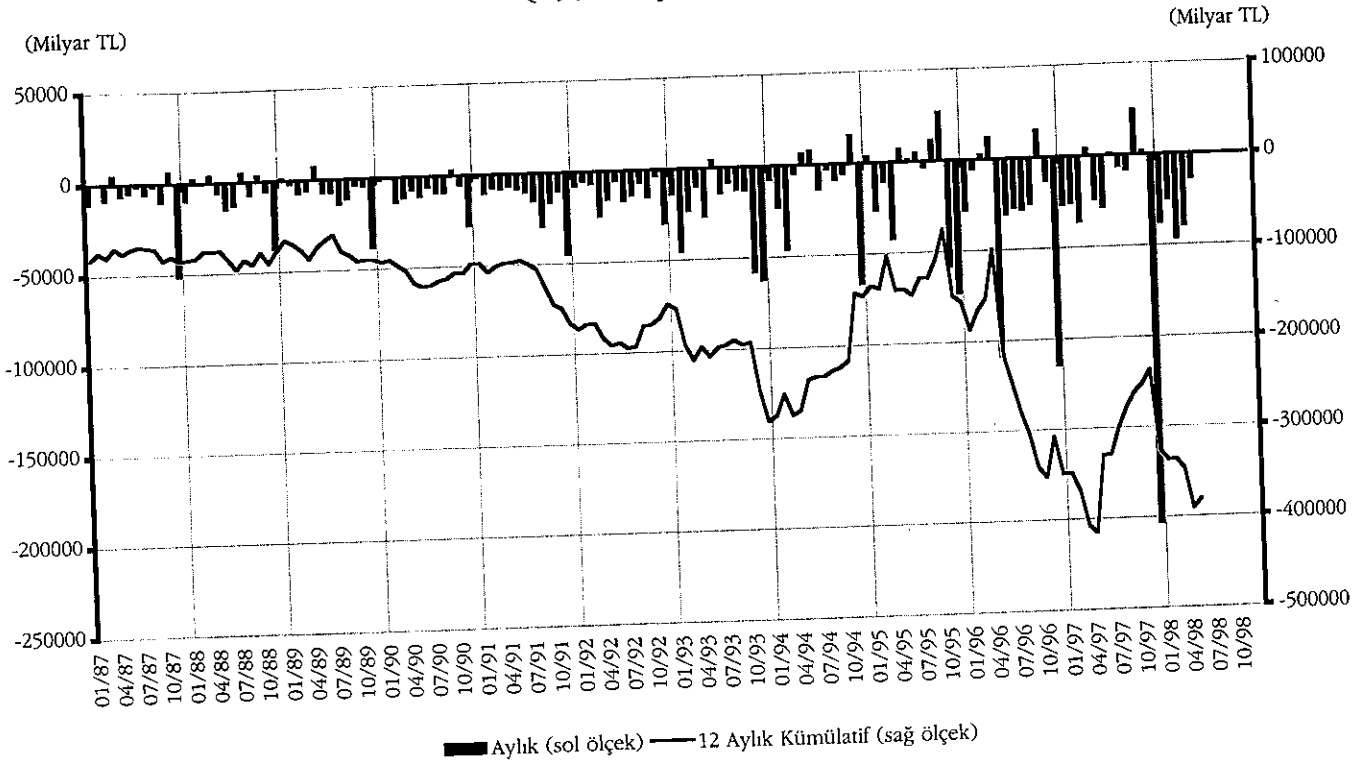
AÇIK PİYASA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR

GRAFİK 22

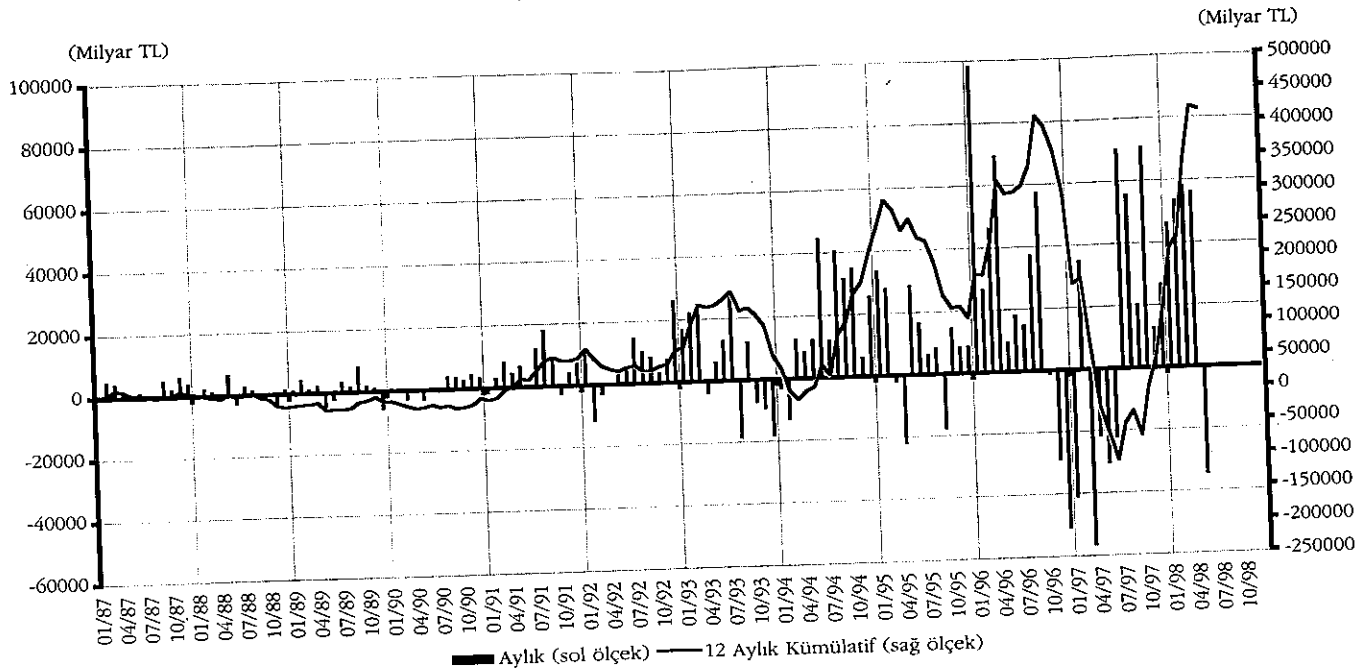
AYLAR İTİBARIYLA KONSOLİDE BÜTÇE DENGESİ (1994 Fiyatlarıyla)

GRAFİK 23

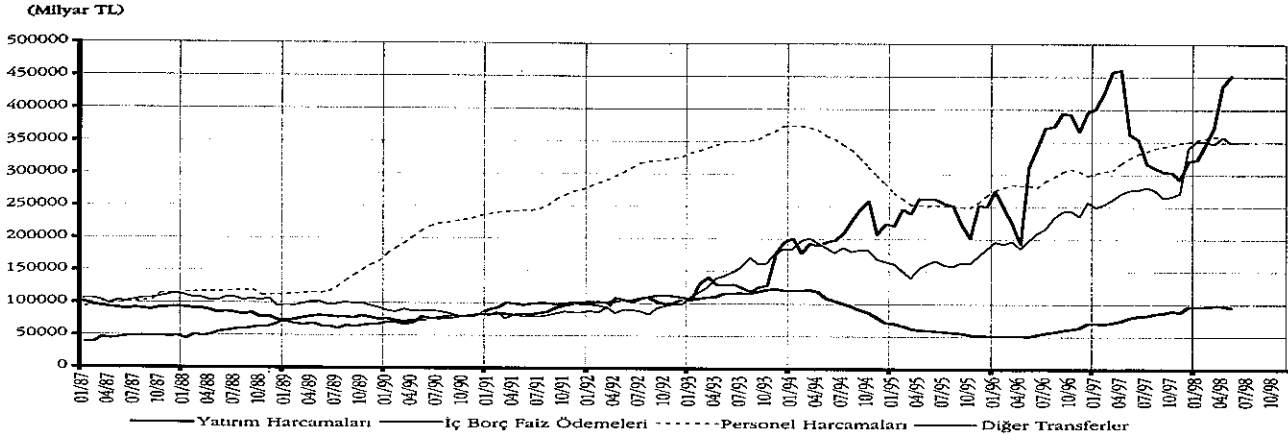
AYLAR İTİBARIYLA HAZİNE BONOSU FİNANSMANI (NET) (1994 Fiyatlarıyla)

GRAFİK 24

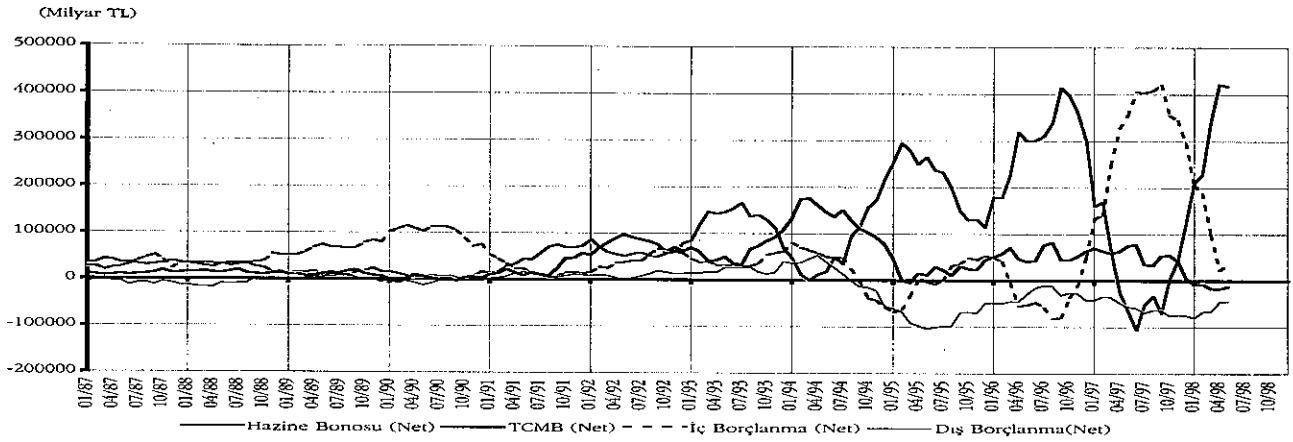
KONSOLİDE BÜTÇE HARCAMALARI (1994 Fiyatlarıyla, 12 Aylık Kümülatif)

GRAFİK 25

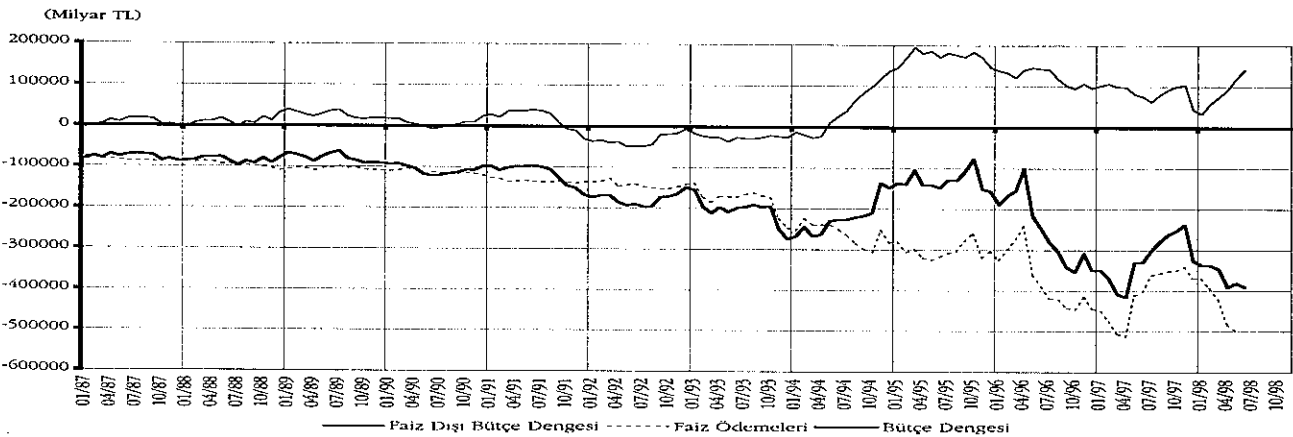
KONSOLİDE BÜTÇE AÇIĞININ FİNANSMANI (1994 Fiyatlarıyla, 12 Aylık Kümülatif)

GRAFİK 26

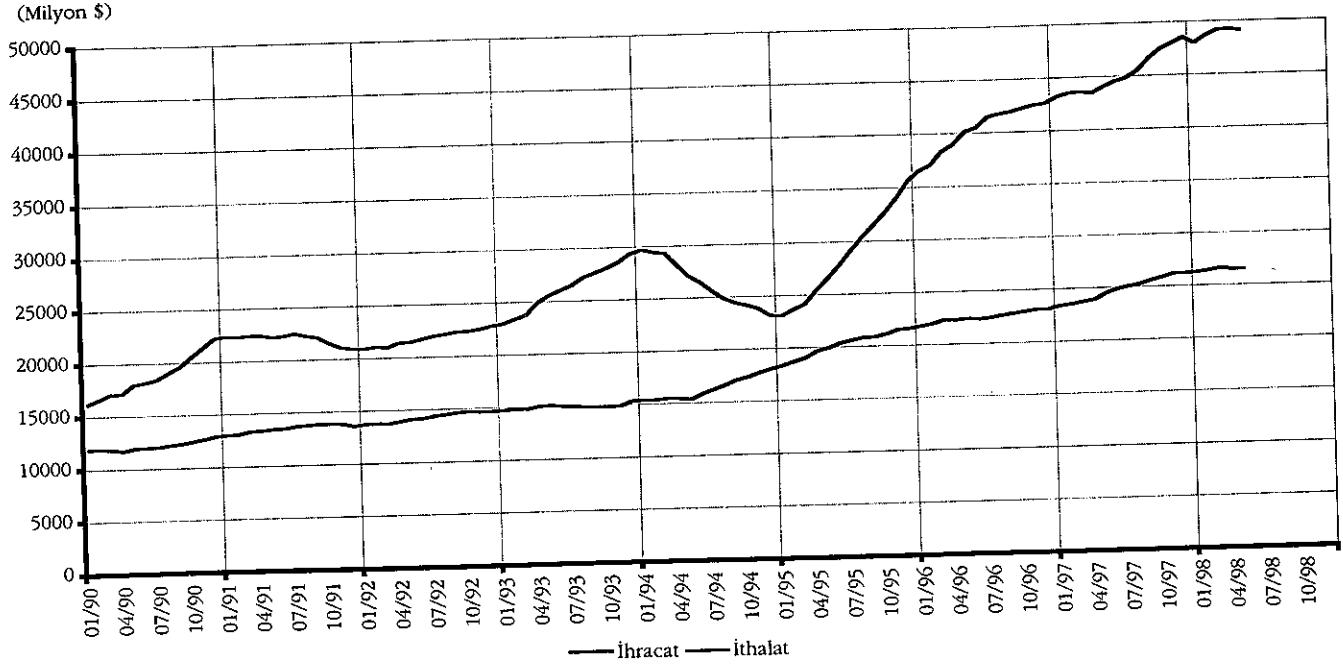
BÜTÇE AÇIĞINDAKİ GELİŞMELER (1994 Fiyatlarıyla, 12 Aylık Kümülatif)

GRAFİK 27

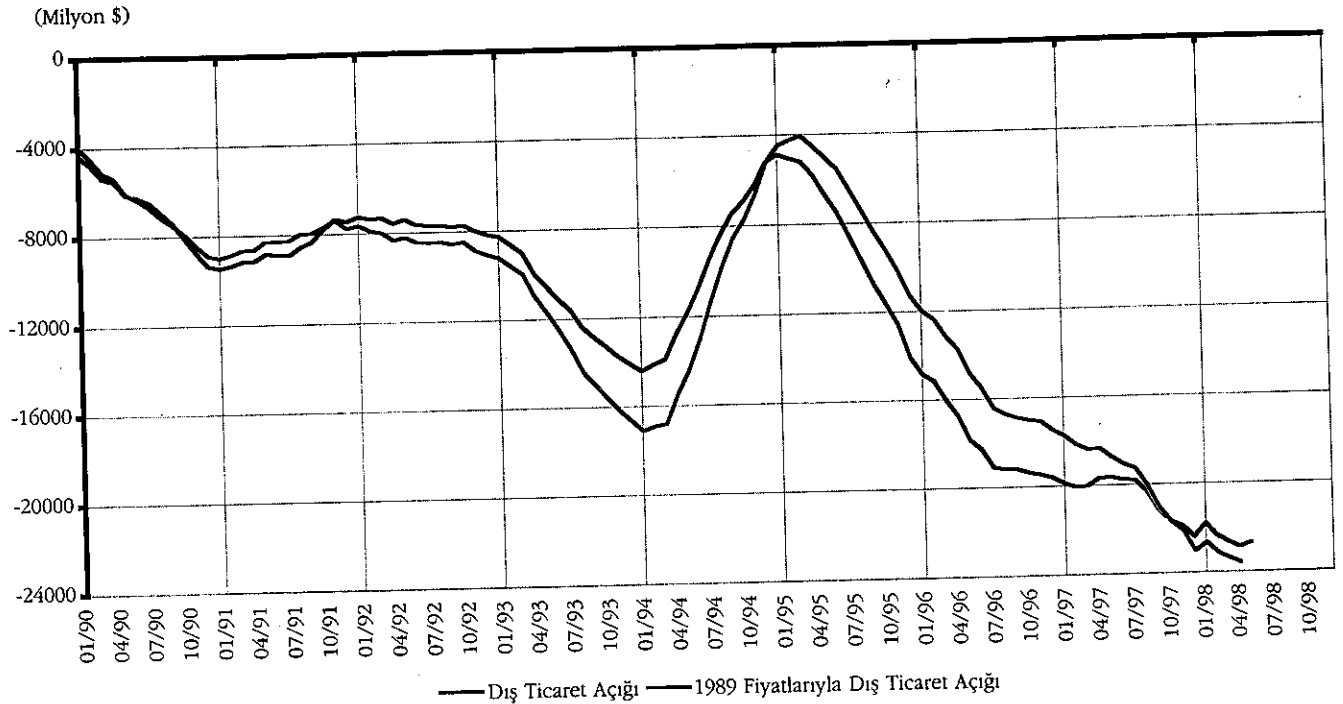
NOMİNAL İHRACAT VE İTHALAT (12 Aylık Kümülatif)

GRAFİK 28

DIŞ TİCARET DENGESİ (12 Aylık Kümülatif)

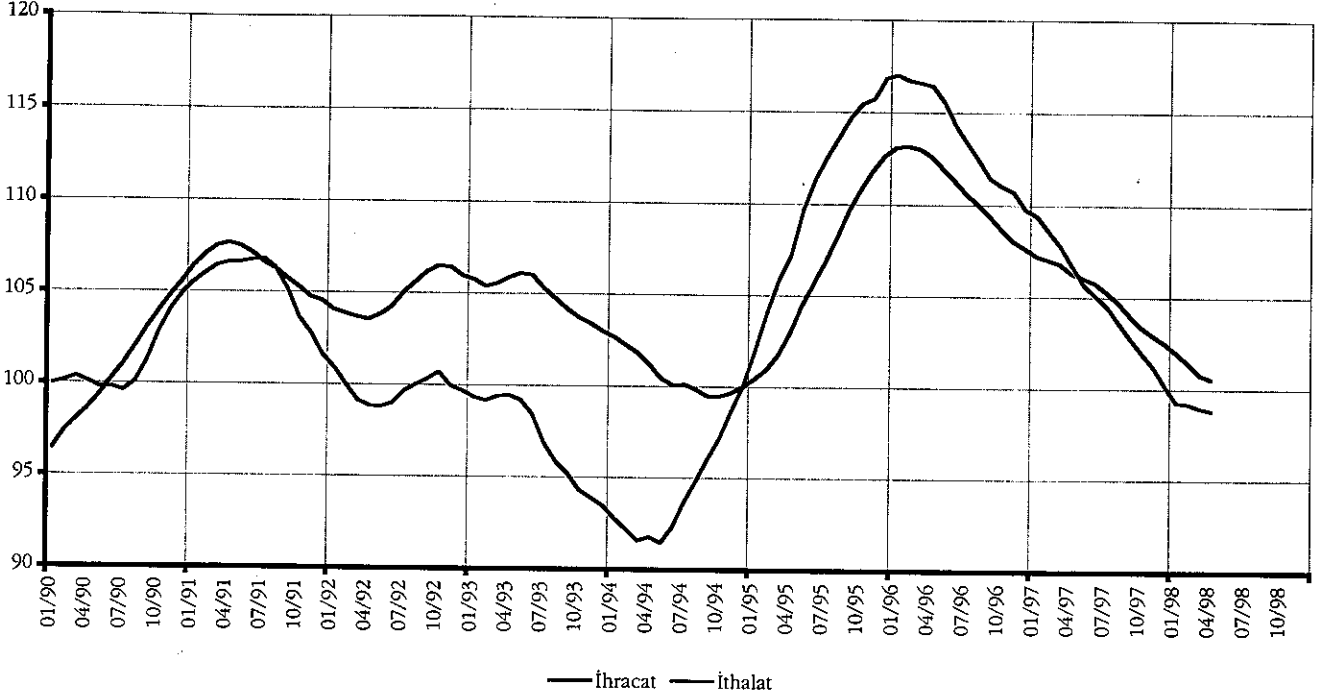
GRAFİK 29

İHRACAT VE İTHALAT FİYAT ENDEKSLERİ
(12 Aylık Ortalama, US \$ cinsinden)

GRAFİK 30

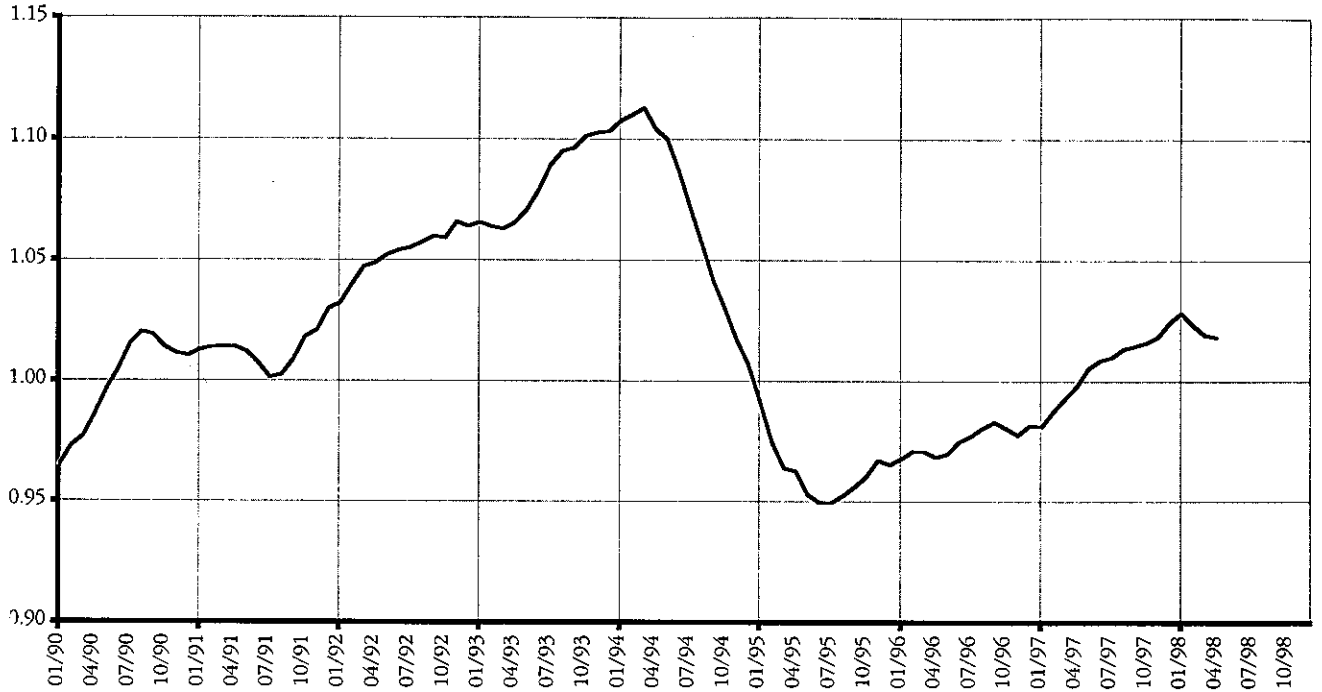
(1994=100)

DIŞ TİCARET HADLERİ
(12 Aylık Ortalama, İhracat Fiyatları/İthalat Fiyatları, US \$ cinsinden)

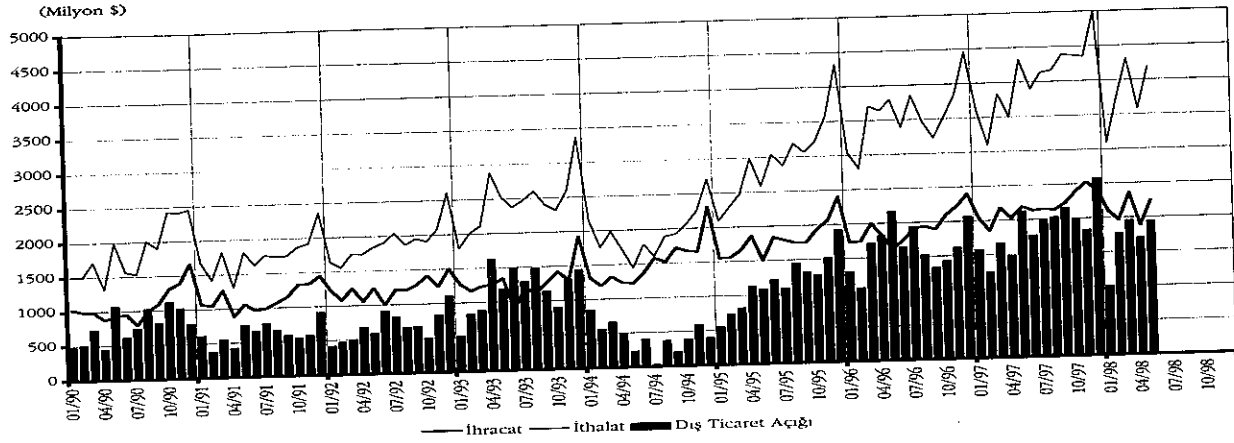
GRAFİK 31

(1994=100)

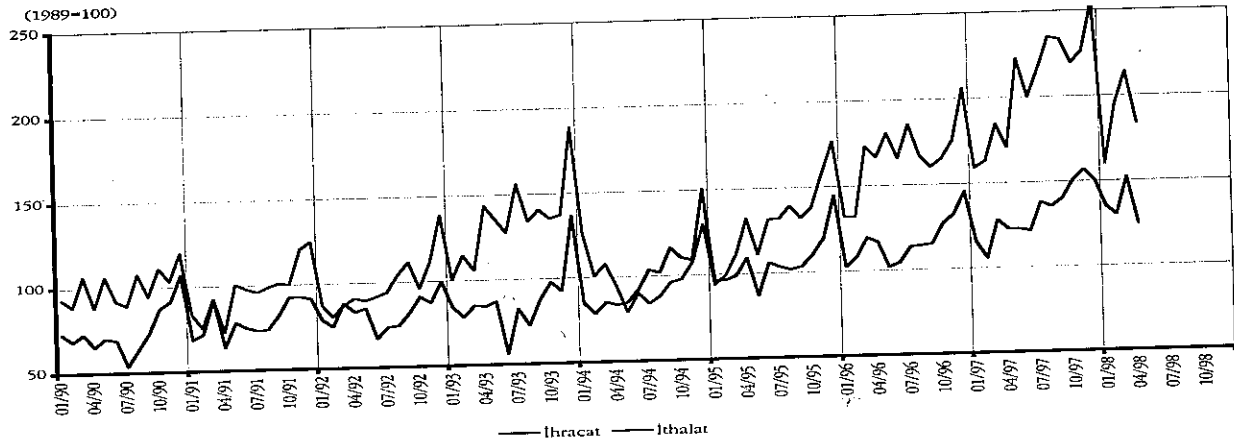
DIŞ TİCARET DEĞERLERİ

GRAFİK 32

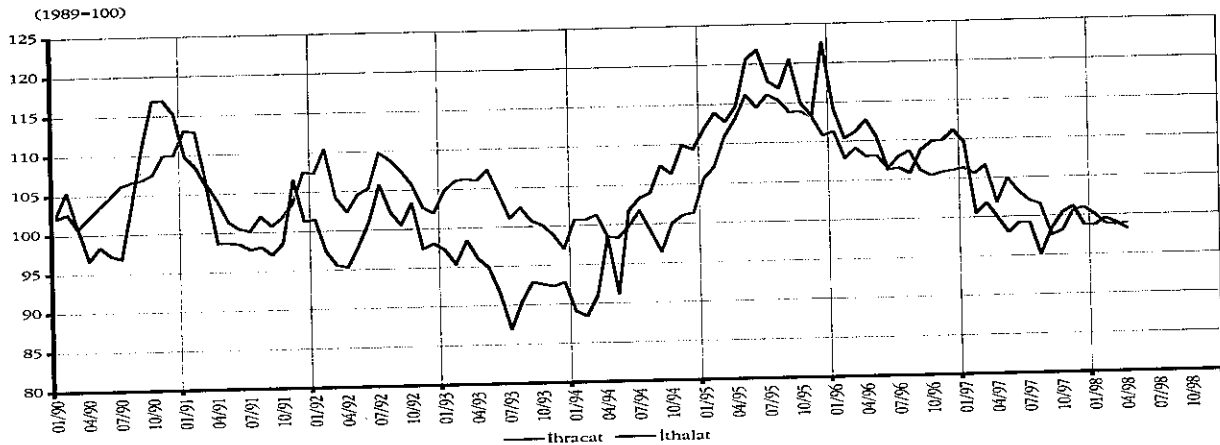
DIŞ TİCARET MİKTAR ENDEKSLERİ

GRAFİK 33

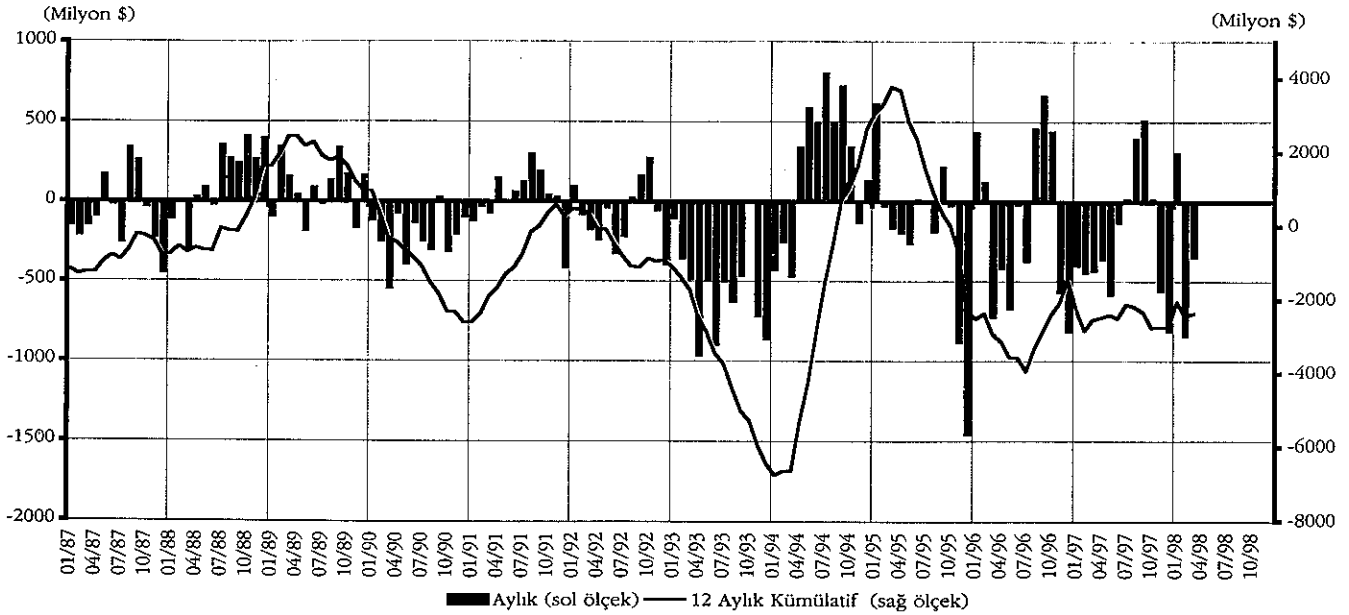
DIŞ TİCARET FİYAT ENDEKSLERİ

GRAFİK 34

AYLAR İTİBARIYLA CARİ İŞLEMLER DENGESİ (*)

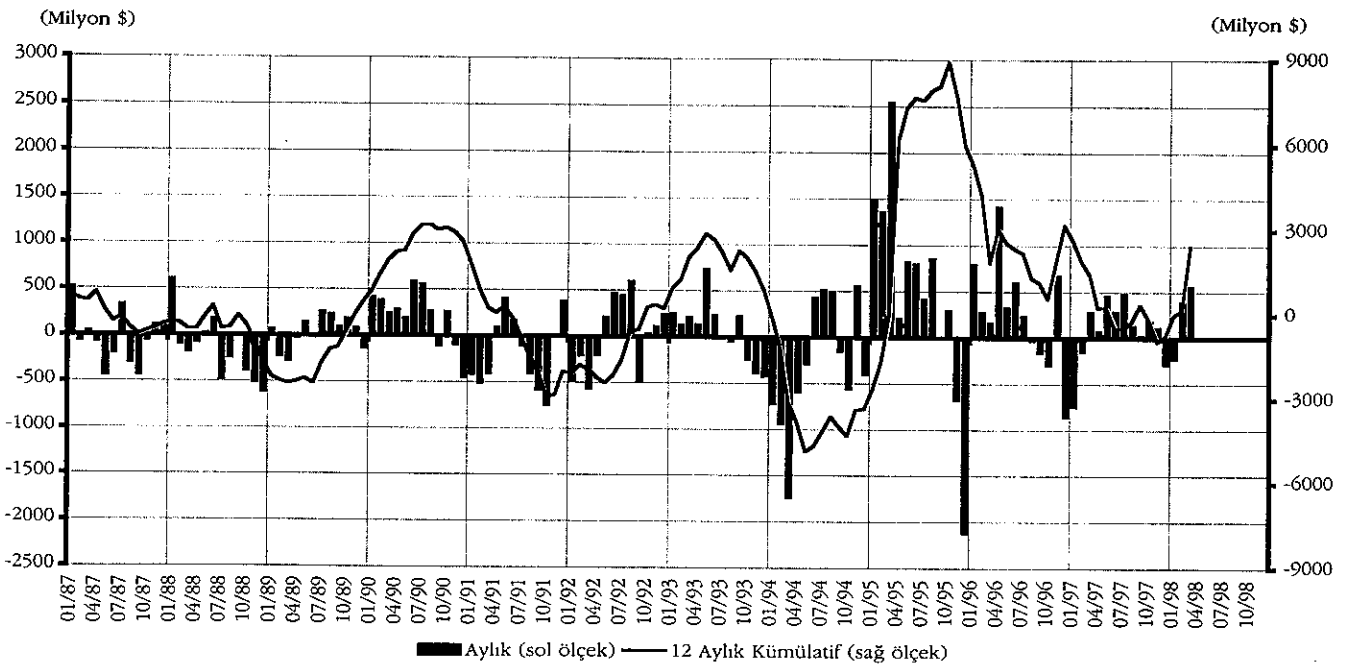
GRAFİK 35

(*) 1/90'dan itibaren aylık rakamlarda bavul ticareti dahil edilmiştir.

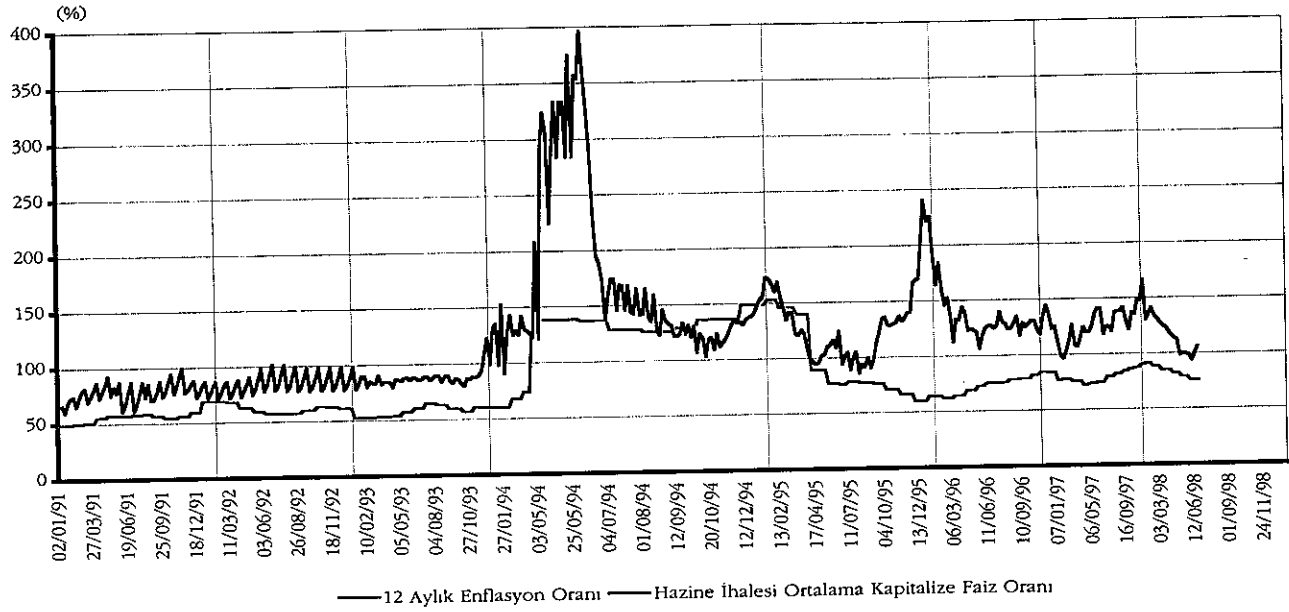
KISA VADELİ SERMAYE HAREKETLERİ VE NET HATA VE NOKSAN TOPLAMI

GRAFİK 36

ENFLASYON VE NOMİNAL FAİZ ORANLARI (*)

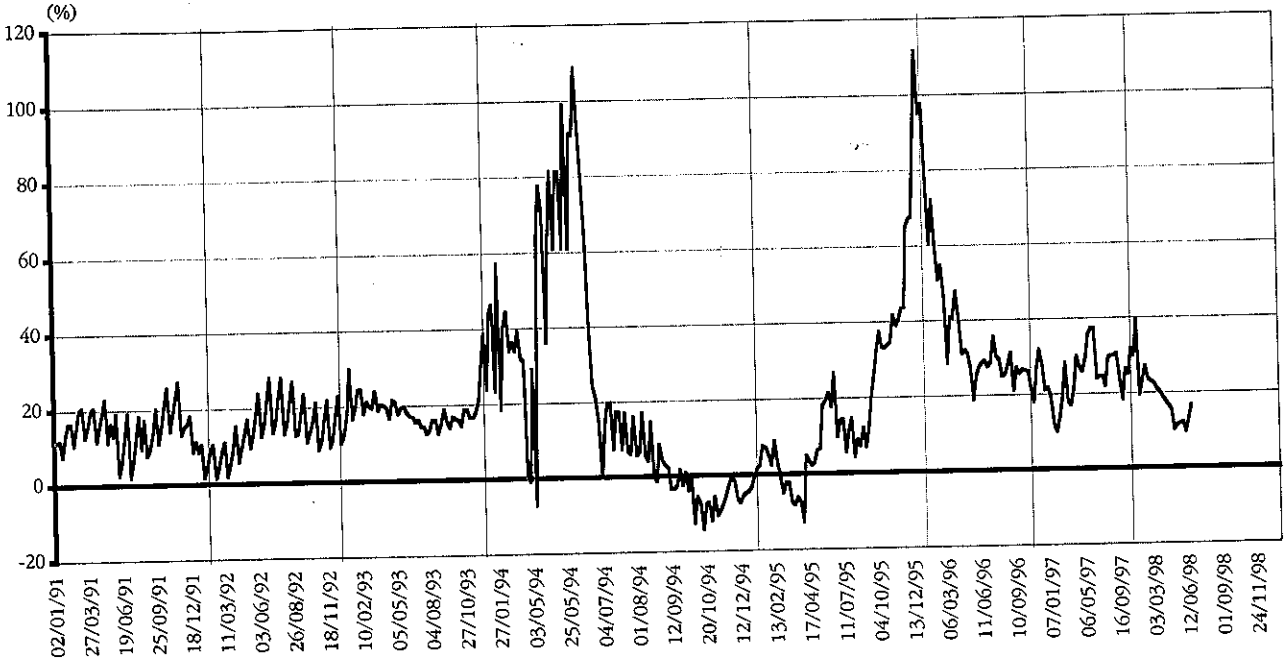
GRAFİK 37

(*) Yıllık dönemlerin genişliğindeki farklılıklar, dönem içinde yapılan ihale sayısından kaynaklanmaktadır.

REEL FAİZ ORANI (*)

GRAFİK 38

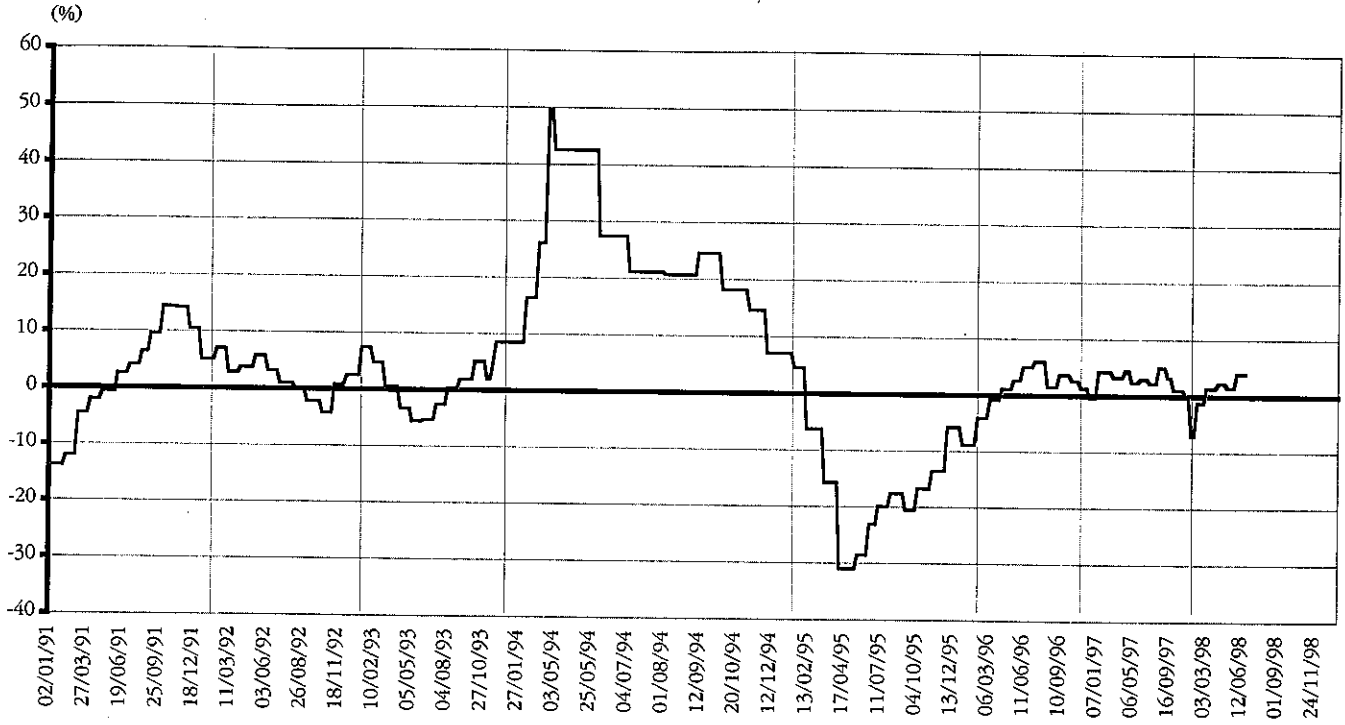

(*) Reel faiz oranı $\frac{(1+i)/(1+\dot{p})-1}{1} \cdot 100$ formülü ile hesaplanmıştır.

i: Hazine ihalesi ortalama kapitalize faiz oranı (tüm vadelerde), \dot{p} : enflasyon oranı $\frac{(p_t/p_{t-12})-1}{1}$

ABD DOLARI REEL GETİRİ ORANI (*)

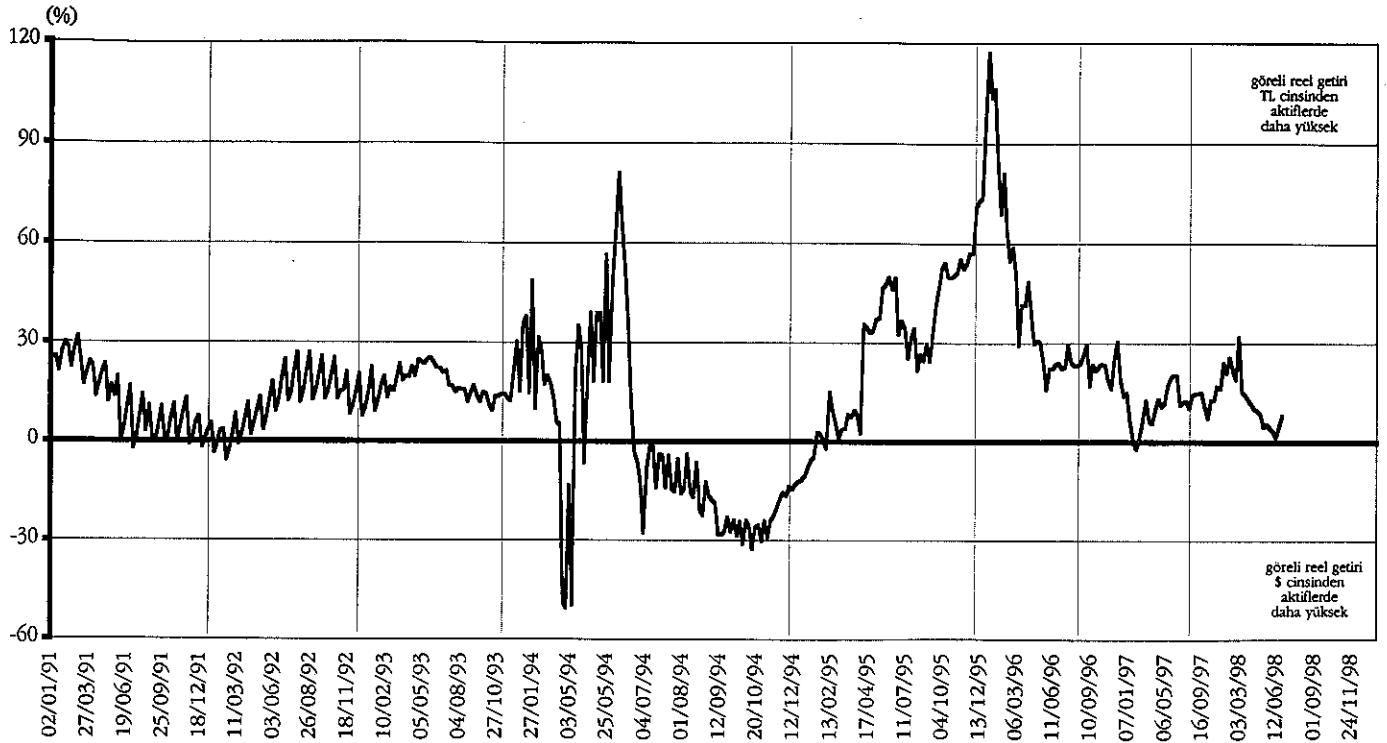
GRAFİK 39

(*) Reel getiri oranı (TL/\$)/TEFE (1994=100) endeksinin yıllık yüzde artışı olarak alınmıştır.

REEL FAİZ (*) EKSİ ABD DOLARI REEL GETİRİ ORANI

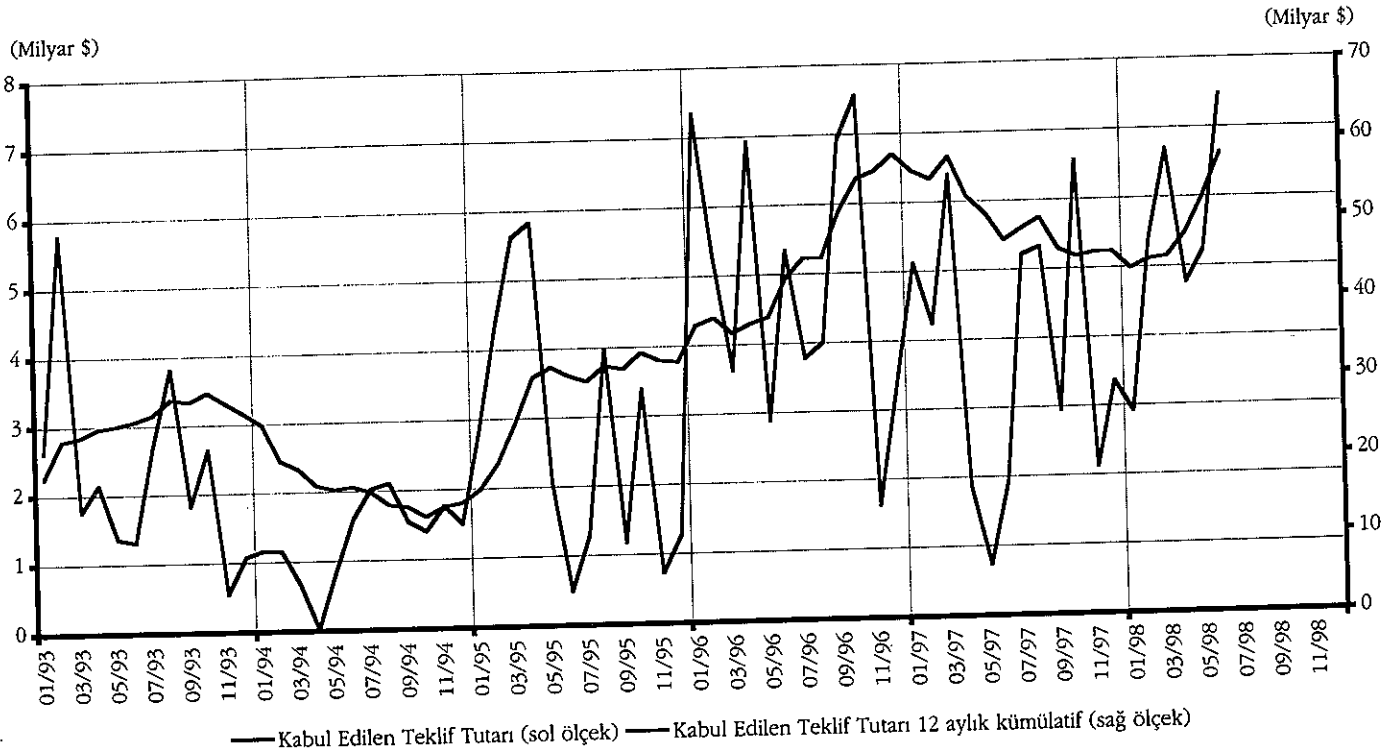
GRAFİK 40

(*) Reel faiz oranı hesaplanırken Kasım 1996 tarihinden itibaren stopajsız faiz oranı kullanılmıştır.

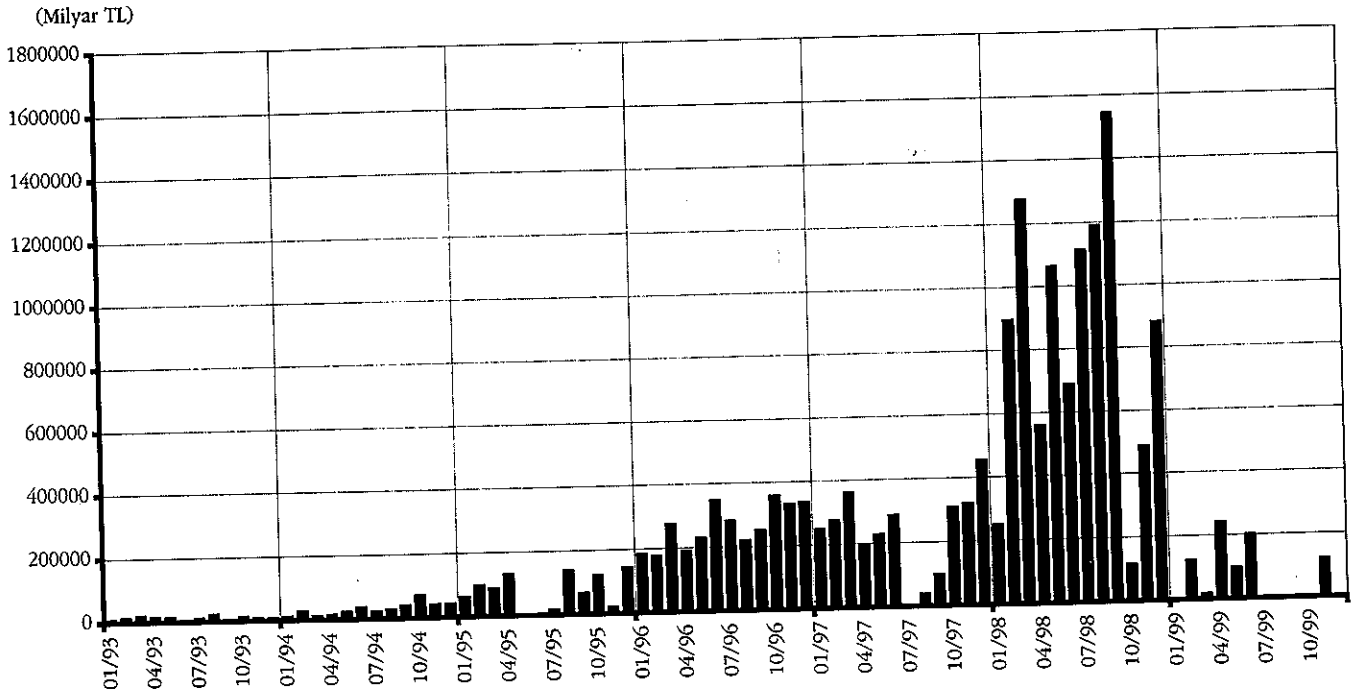
KABUL EDİLEN TEKLİF TUTARI

GRAFİK 41

HAZINE BONOSU GERİ ÖDEMELERİ *

GRAFİK 42

* Haziran 98 itibariyle.

EK 1

MAKROEKONOMİK SENARYO:
1998'DE MAKROEKONOMİK
GÖSTERGELER

TÜSİAD Konjonktür'ün Nisan 1998 tarihli 16. Sayısında 1998 yılı ile ilgili o zaman uygulanmakta olan politikaların 1998 yılında da devam edeceği varsayımı altında temel ekonomik göstergelerin tahminleri sunulmuştu. Bu tahminlerin Nisan-Temmuz döneminde yayınlanan istatistikler ve ortaya çıkan yeni eğilimler ışığında yeniden gözden geçirilmesinde yarar bulunmaktadır.

Nisan-Temmuz ayları arasında makroekonomik olarak gözlenen en önemli gelişmeler milli gelirden birinci üç aylık dönemde görülen yüksek artışla birlikte enflasyon oranında da gözlenen ciddi gerilemedir. Uluslararası Para Fonu ile yapılan yakından izleme anlaşması ve Parlamento'da görüşülmesi ve çıkması kuvvetli olasılık haline gelen vergi yasası beklentilerde önemli değişiklikler ortaya çıkarmıştır. Bu gelişmelerin yanısıra hükümetin de orta vadede istikrarın yakalanması konusunda sergilediği iradenin enflasyon oranında gerileme ve ekonomik faaliyette de bir yavaşlamayı gündeme getirmesi söz konusudur.

Bu çerçevede 1998 yılının ikinci ve üçüncü üç aylık dönemlerinde ciddi bir yavaşlama ve dördüncü üç aylık dönemde yıl sonu faaliyet hızlanması ve erken seçim perspektifine bağlı olarak tekrar bir hızlanma beklenmektedir. Bu gelişmeler ışığında, 1998 için GSMH artış hızı tahmini Konjonktür'ün 16. sayısındaki %6'tan %5.4'e çekilmiştir. Enflasyon oranlarında ise, %81.7 olan Konjonktür'ün 16. sayısındaki yıllık ortalama enflasyon oranı tahmini %73.4'e, %77.1 olan Konjonktür'ün 16. sayısındaki 4. dönem yıllık enflasyon oranı ise %62.2'ye gerilemektedir.

Enflasyondaki bu gerileme bütçe açığı üzerinde önemli bir etki doğurmamaktadır. Enflasyondaki düşüş büyük ölçüde kur ve faizlerdeki istikrar ve kamu fiyat artışlarında gözlenen düşük artışların maliyetleri azaltıcı etki yapması sonucunda ortaya çıkmakta ve talepteki herhangi bir azalmayı yansıtmamaktadır. Enflasyondaki gerilemenin ortalama kura yansımaları nedeniyle 1998 yılında bütçe açığının Nisan ayında tahmin edilen 17.9 milyar dolardan 18.7 milyar dolara yükseleceği tahmin edilmektedir. Bu çerçevede reel faizlerde küçük bir gerileme ve buna bağlı olarak reel kurun değer kaybında bir hızlanma beklenmektedir.

Kalkınma hızındaki yaklaşık yarım puanlık gerileme ithalatta bir yavaşlamanın yanısıra ihracatta istikrara neden olmaktadır. Bu çerçevede ihracatın 27.7, ithalatın 51.7 ve dış ticaret açığının da 23.9 milyar dolar olacağı tahmin edilmektedir. Dış ticaret açığının 25 milyar doların altında kalması, yüksek seviyedeki net görünmeyen gelirlerle birlikte cari işlemler açığını sınırlamaktadır.

TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER (*)

Uygulanmakta olan ekonomi politikalarının 1998'de devam etmesi

Uygulanmakta olan ekonomi politikalarının 1998'de devam etmesi															
	1996				1997				1998						
	Q1	Q2	Q3	Q4	Yıllık	Q1	Q2	Q3	Q4	Yıllık	Q1	Q2	Q3	Q4	Yıllık
Gelir (GSMH)	9.5	8.2	5.1	7.2	7.2	6.8	8.9	8.4	7.7	8.0	8.1	4.8	3.6	6.1	5.4
Enflasyon (TEFE)	64.4	73.3	78.4	84.5	75.9	77.8	74.4	83.2	89.1	81.4	89.3	79.9	69.3	62.2	73.4
Rezerv Para	80.4	71.1	69.7	88.4	77.6	83.4	78.6	89.4	74.4	81.1	90.2	86.6	84.8	85.4	86.4
Konsolide Bütçe Geliri (tril TL)	423	651	748	916	2,738	844	1,291	1,442	2,277	5,854	2,040	2,972	3,465	4,429	12,907
Konsolide Bütçe Gideri (tril TL)	497	1,052	1,023	1,383	3,956	1,256	1,560	1,828	3,391	8,035	3,002	3,896	4,165	6,869	17,932
Konsolide Bütçe Dengesi (tril TL)	-74	-401	-275	-467	-1,218	-412	-269	-386	-1,114	-2,181	-962	-924	-700	-2,440	-5,025
Konsolide Bütçe Dengesi (bil. \$)	-1.2	-5.3	-3.2	-4.7	-14.3	-3.5	-2.0	-2.4	-5.9	-13.7	-4.3	-3.6	-2.5	-7.7	-18.7
Nominal Döviz Kuru (TL/\$)	64,296	76,176	85,575	99,148	81,356	118,744	137,215	162,225	187,727	151,478	222,646	253,320	282,619	315,963	268,637
Reel Döviz Kuru (87, 12=1)	0.405	0.408	0.400	0.400	0.403	0.389	0.395	0.387	0.398	0.392	0.399	0.386	0.376	0.385	0.387
Reel Döviz Kuru (yıllık %)	4.8	-2.8	-3.6	-1.1	-1.2	-3.8	-3.2	-3.4	-0.6	-2.6	2.5	-2.2	-2.8	-3.2	-1.5
Nominal Faiz (bileşik 3 ay)	162.0	123.0	128.0	129.8	135.7	109.1	128.6	126.1	131.8	121.9	131.1	104.0	135.0	140.8	127.7
Reel Faiz (bileşik 3 ay)	27.2	22.2	22.9	23.1	23.9	20.3	23.0	23.4	22.6	22.3	22.3	19.5	23.8	24.6	22.6
İthalat (milyar \$)	9.8	11.0	10.8	12.1	43.6	10.6	11.7	12.7	13.7	48.7	11.2	12.7	12.8	15.0	51.7
İhracat (milyar \$)	5.5	5.2	5.8	6.7	23.2	6.1	6.3	6.5	7.3	26.2	6.5	6.5	6.9	7.9	27.7
Dış Ticaret Dengesi (milyar \$)	-4.2	-5.8	-5.0	-5.4	-20.4	-4.5	-5.4	-6.2	-6.4	-22.4	-4.7	-6.2	-5.9	-7.1	-23.9

(*) İthalik rakamlar TÜSİAD tabminidir.

